

تأثیر اثربخشی کمیته حسابرسی بر پیچیدگی گزارشگری مالی

پویان محمدی

دانشجوی دکتری حسابداری، دانشگاه شهید بهشتی،

Pooyan_mohammadi@yahoo.com

حمیده اثنی عشری

استادیار گروه حسابداری، دانشگاه شهید بهشتی (نویسنده مسئول)

h_asnaashari@sbu.ac.ir

محمدحسین صفرزاده بندری

استادیار گروه حسابداری، دانشگاه شهید بهشتی

m_safarzadeh@sbu.ac.ir

عباس راد

استادیار گروه مدیریت صنعتی و فناوری اطلاعات، دانشگاه شهید بهشتی،

a-raad@sbu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۱۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۵/۳۱

چکیده

پیچیدگی در گزارشگری مالی می‌تواند مانع ارتباط موثر از طریق گزارشهای مالی بین شرکت و سهامداران آن شود. کمیته حسابرسی به عنوان یکی از مهمترین مولفه‌های راهبری شرکتی نقش بسزایی در زمینه نظارت بر فرآیند تهیه و ارائه قابل فهم گزارشگری مالی دارد. بر همین اساس هدف از انجام پژوهش حاضر، بررسی تأثیر اثربخشی کمیته حسابرسی بر پیچیدگی گزارشگری مالی است. در همین راستا اطلاعات ۶۰ شرکت از شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۱ با استفاده از روش حداقل مربعات پایدار (RLS) مورد آزمون قرار گرفت. جهت اندازه‌گیری پیچیدگی گزارشگری مالی از تعداد صفحات گزارش فعالیت هیات مدیره به عنوان معیار پیچیدگی (گزارشهای طولانی‌تر؛ پیچیدگی بیشتر) استفاده شده است. یافته‌های حاصل از پژوهش نشان داد که هرچه قدر اثربخشی کمیته حسابرسی شامل؛ اندازه، تخصص حسابداری، استقلال و تجربه اعضاء، بیشتر شود، پیچیدگی گزارشهای مالی کاهش می‌یابد.

واژه‌های کلیدی: پیچیدگی گزارشگری مالی، کمیته حسابرسی، اثربخشی کمیته حسابرسی، تخصص حسابداری اعضای کمیته حسابرسی.

۱- مقدمه

گزارشهای مالی سالانه یک شرکت یک ابزار ارتباطی مفید است که علاوه بر اعداد و ارقام و افشای اطلاعات، جهت و مسیر پیش-روی شرکت را نشان می‌دهد (دالوی و همکاران، ۲۰۲۱). گزارشهای سالانه یکی از گزارشهای مورد نیاز صاحبان سهام بوده که اطلاعاتی را در خصوص عملکرد مالی و سایر موارد اطلاعاتی شرکت نشان می‌دهد (شاوکی و اوکتاوینی، ۲۰۲۲). بنابراین پیچیدگی و شفافیت گزارشهای مالی یکی از عواملی است که باید مورد توجه قرار گیرد. شفافیت گزارشهای مالی سالانه یک شرکت برای اطمینان از اینکه سرمایه‌گذاران به طور کلی می-توانند اطلاعات موجود در گزارشها را هنگام تصمیم‌گیری بهتر درک کنند، بسیار مهم است (ژو و همکاران، ۲۰۱۸). هیئت استانداردهای حسابداری بین‌المللی در اکتبر سال ۲۰۱۷ تلاش‌هایی در خصوص انتشار گزارش‌هایی درباره تغییرات ساختاری و ساده‌سازی زبان در گزارش‌های مالی به شکلی که شفافیت گزارشهای مالی بدون آنکه کلیت اطلاعات [مفید بودن] از دست برود انجام داد. هیات مذکور بیان می‌کند که اطلاعات مالی غیرموثر و بی‌فایده می‌تواند باعث شود که سرمایه‌گذاران نتوانند اطلاعات مربوطه را به درستی شناسایی کنند و اطلاعات ارزشمند موجود در صورتهای مالی را از دست می‌دهند و همین امر باعث محدود شدن تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران می-شود (شاوکی و اوکتاوینی، ۲۰۲۲). آگاهی بیشتر از سبک پیچیده افشا در گزارشهای مالی در بازارهای نوظهور برای انتقال آسان اطلاعات مورد نیاز و افزایش ارتباط با سهامداران بسیار مهم است (عزت، ۲۰۱۹). هراسکی و اسمیز (۲۰۰۶)، بیان می‌کنند که گزارشهای مالی باید قابل فهم و بدون پیچیدگی باشد تا ارتباط موثر ایجاد شود و صاحبان سهام بتوانند معنای گزارش را درک کنند. مدیران می‌توانند گزارشهای مالی را چالش‌برانگیز کرده و به صورت مبهم و پیچیده ارائه کنند (آجینا و همکاران، ۲۰۱۶). در واقع هنگامی که مدیران یک شرکت اقدام به مدیریت سود می‌کنند، آنها تمایل دارند که گزارشهای سالانه را به صورت مبهم و غیرقابل خواندن (پیچیده) ارائه کنند به طوری که آنها تلاش می-کنند که گزارشها برای سرمایه‌گذاران سخت و غیرقابل فهم شود تا سرمایه‌گذاران نتوانند مدیریت سود انجام شده توسط مدیران را کشف کنند (شاوکی و اوکتاوینی، ۲۰۲۲). لو و همکاران (۲۰۱۷)، به این نتیجه دست یافتند شرکت‌هایی که اقدام به مدیریت سود می‌کنند، گزارش‌های سالانه غیرقابل فهم و پیچیده‌تری منتشر می‌کنند. راهبری شرکتی خوب باعث کاهش مدیریت سود می‌شود (گاوپوس و همکاران، ۲۰۱۲).

کوهوین (۲۰۱۸)، در پژوهش خود به بررسی گزارش‌های سالانه شرکت‌های آمریکایی پرداخت و به این نتیجه دست یافت شرکت‌هایی که با دعوی قضایی و حقوقی مواجه هستند، گزارش سالانه‌ای ارائه کرده‌اند که ۸.۸ درصد (۸.۸٪) نامشخص و پیچیده بودند. برای انتقال اطلاعات مورد نیاز استفاده‌کنندگان به صورت موثر، ساختار و نحوه نوشتاری گزارشها باید قابل فهم و ساده باشد (سابرامانیان و همکاران، ۱۹۹۳). بنابراین پیچیدگی گزارشها دارای نقشی اساسی در فرآیند ارتباطات میان مدیریت و استفاده‌کنندگان است. در همین راستا دالیوال و همکاران (۲۰۱۰)، اشاره می‌کنند کمیته حسابرسی اساسی‌ترین ابزار در راستای کنترل سیاستها و رویه‌های گزارشگری یک شرکت است. بنابراین ترکیب کمیته حسابرسی یک موضوع مهم بوده که توجه سازمانهای حرفه‌ای، هیات‌های قانون‌گذاری و محافل آکادمیک را به خود جلب نموده است (گاریسا و همکاران، ۲۰۱۷). آبرنازی و همکاران (۲۰۱۴). یکی از مهمترین وظایف کمیته حسابرسی کمک به هیات مدیره در راستای اجرای موثر استراتژی گزارشگری شرکت است (شورای گزارشگری مالی^۱، ۲۰۱۵). هرچند که کمیته‌ی حسابرسی وظایف کلیدی گوناگونی انجام می‌دهد اما مهمترین مسئولیتش نظارت بر سیستم و فرآیند گزارشگری مالی است (کلین، ۲۰۰۲). کمیته‌ی بلو ریبون^۲ (۱۹۹۹)، بیان می‌دارد که کمیته‌ی حسابرسی دارای یک نقش کلیدی در بهبود صحت گزارشهای مالی است. کمیته حسابرسی به منظور انجام وظایف کلیدی‌اش باید اثربخش باشد، باتوجه به پژوهش‌های پیشین (کارسلو و همکاران، ۲۰۰۶؛ واندن زان و تاور، ۲۰۰۴؛ سلطانا، ۲۰۱۰؛ شارما، ۲۰۰۹؛ عزت، ۲۰۱۹)، کمیته‌ای اثربخش است که بزرگ باشد و اعضای آن دارای استقلال، تخصص مالی و تجربه باشند. یک ساختار راهبری شرکتی موثر (کمیته حسابرسی) به عنوان یک مکانیسم نظارتی، دستکاری سبک نوشتن در گزارش‌های سالانه را کاهش داده، کیفیت شیوه‌های افشای مالی را افزایش داده (سان و ژو، ۲۰۱۷) و در نتیجه پیچیدگی گزارشگری مالی را کاهش می‌دهد. پژوهش‌های پیشین بیان می‌کنند که یک کمیته حسابرسی اثربخش که به اندازه کافی بزرگ باشد، اعضای آن مستقل بوده و دارای تخصص و تجربه کافی باشند باعث بهبود وظیفه نظارتی-اش در راستای بهبود کیفیت و کاهش پیچیدگی گزارشگری مالی می‌شود (براوو و آوارادو، ۲۰۱۹؛ ولت، ۲۰۱۸؛ دی‌فوند و فرانسیس، ۲۰۰۵؛ هوندال، ۲۰۱۳؛ سلطانا، ۲۰۱۰). باتوجه به مطالب ذکر شده پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این پرسش است که آیا کمیته حسابرسی اثربخش باعث کاهش پیچیدگی

^۱. Financial reporting council

^۲. Blue Ribbon Committee

گزارشگری مالی می‌شود؟ این پژوهش می‌تواند به افزودن دانش در زمینه ارتباط بین یکی از مولفه‌های مهم راهبری شرکتی (کمیته حسابرسی اثربخش) و پیچیدگی گزارشگری مالی کمک نماید و نتایج حاصل از آن مورد استفاده قانون‌گذاران و پژوهشگران قرار گیرد. همچنین تاکنون پژوهشی که به بررسی تأثیر اثربخشی کمیته حسابرسی بر پیچیدگی گزارشگری مالی بپردازد انجام نشده است. از سوی دیگر در پژوهش حاضر تمرکز بر روی پیچیدگی گزارش فعالیت هیات مدیره است، زیرا، در اندک پژوهش‌های داخلی انجام شده در حوزه پیچیدگی گزارشگری مالی، پیچیدگی صورتهای مالی شرکتها مورد بررسی قرار گرفته است، حال آنکه باتوجه به فرمت استاندارد و مشخص صورتهای مالی، معمولا امکان پیچیده نمودن صورتهای مالی وجود ندارد، اما در خصوص گزارش فعالیت هیات مدیره این چنین نبوده و مدیریت با اضافه نمودن حجم اطلاعات زائد، می‌تواند گزارشهای سالانه را پیچیده نماید. از سوی دیگر در اکثر پژوهش‌های انجام شده تخصص مالی حسابرسی، شامل تمامی جنبه‌های تخصص مالی (حسابداری، مالی، مدیریت، اقتصاد و سایر گرایشهای مالی) است و تفاوتی بین آنها وجود ندارد، حال آنکه برخی از پژوهش‌ها (برای مثال سلطانا و وان-درزان، ۲۰۱۳؛ دالیوال و همکاران، ۲۰۱۰)، نشان داده‌اند که تخصص حسابداری (صرفا حسابداری) اعضای کمیته حسابداری تأثیر بیشتری بر روی فرآیند گزارشگری مالی و در نتیجه کاهش پیچیدگی گزارشگری مالی دارد.

۲- مبانی نظری و پیشینه تجربی پژوهش

۲-۱- اثربخشی کمیته حسابرسی

در سال ۱۹۴۰ میلادی کمیسیون بورس اوراق بهادار آمریکا، مفهوم کمیته‌ی حسابرسی را بیان نمود و پیشنهاد تاسیس کمیته‌هایی شبیه کمیته‌ی حسابرسی را برای شرکتهای سهامی عام در راستای حفاظت از سرمایه‌گذاران مطرح نمود (کمیسیون بورس اوراق بهادار آمریکا، ۱۹۹۹). هدف کمیته‌ی حسابرسی محافظت از دقت و صحت گزارش‌های مالی بود (بوچالتر و یوکوموتو، ۲۰۰۳). بعد از ورشکستگی‌های بی سابقه‌ی شرکتهای قانون‌گذاران، سرمایه‌گذاران و پژوهشگران کمیته‌ی حسابرسی را به عنوان مهمترین بخش از ساختار راهبری شرکتی شناسایی کردند و بنابراین به شرکتهای تاکید زیادی شد که کمیته‌ی حسابرسی داشته باشند که به تنهایی مسئول بهبود کیفیت گزارشگری مالی و سود گزارش شده باشد (بلو ریون، ۱۹۹۹، ASX، ۲۰۰۳). کمیته حسابرسی به عنوان یکی از مولفه‌های اصلی راهبری شرکتی، از طریق نظارت بر اثربخشی رویه‌های

۱) مشکل سرمایه‌گذاران جهت درک ماهیت اقتصادی یک معامله یا رویداد و وضعیت مالی کلی و نتایج یک شرکت.

۲) مشکل تهیه‌کنندگان گزارشگری مالی برای اعمال صحیح و مناسب اصول پذیرفته شده عمومی حسابداری در ایالات متحده آمریکا و انتقال محتوای اقتصادی یک معامله یا رویداد و به طور کلی وضعیت مالی و نتایج یک شرکت.

۳) مشکل سایر گروه‌ها جهت حسابرسی، تجزیه و تحلیل و تنظیم گزارش مالی یک شرکت.

پیچیدگی می‌تواند مانع ارتباط موثر از طریق گزارش مالی بین یک شرکت و سهامداران آن شود. همچنین باعث ایجاد ناکارآمدی در بازار (به عنوان مثال؛ افزایش هزینه‌های سرمایه‌گذاران، تهیه‌کنندگان، هزینه‌های حسابرسی و نظارتی) و تخصیص نابهینه سرمایه می‌شود (کمیته مشورتی بهبود گزارشگری مالی کمیسیون بورس و اوراق بهادار ایالات متحده آمریکا، ۲۰۰۸). پیچیدگی حسابداری به طور خاص مربوط به مشکل در درک نداشت معاملات (یا معاملات بالقوه) و استانداردها در صورت‌های مالی می‌شود. به عبارتی پیچیدگی حسابداری ناشی از معاملات و استانداردهای گزارشگری مالی است (پترسون، ۲۰۱۲). شورای گزارشگری مالی^۳ (۲۰۰۹)، پیچیدگی گزارشگری را بدین صورت تعریف نموده است: هر چیزی که درک، اجرا یا تجزیه و تحلیل مقررات گزارش‌دهی شرکتی یا خود گزارش‌ها را به شکلی غیرضروری دشوار کند. این امر شامل نقص اطلاعات یا جزئیات نامربوطی است که تصویر کلی را مبهم می‌کند. اگر گزارش‌ها حاوی اطلاعات و بخش‌های نامربوط و درهم و برهم باشد و یا بخش‌های مرتبط حاوی اطلاعات (تصاویر) ناقص باشند، درک و تجزیه و تحلیل گزارش‌ها ممکن است دشوار شود. ارتباط [ارتباط بین بخش‌های مختلف] یک جنبه از پیچیدگی است زیرا اطلاعات ناقص و یا جزئیات نامربوط می‌تواند پیام کلی یک گزارش را مبهم کند و بنابراین باعث افزایش پیچیدگی شود. از منظر لی (۲۰۰۸)، گزارشهای مالی هنگامی پیچیده هستند که شرکتها با وضعیتهای مالی پیچیده و دشواری روبرو باشند. از منظر برخی دیگر از پژوهش‌ها (لو و همکاران، ۲۰۱۷؛ کیم و همکاران، ۲۰۱۹)، پیچیدگی گزارشها توسط مدیریت به منظور پنهان و مبهم نمودن اطلاعات انجام می‌گیرد. هنگامی که گزارشهای مالی طولانی‌تر باشد یا دارای کلمات نامفهوم و نامربوط باشد، آن گزارشها پیچیده‌تر

مالی، تجربه و پشتکار باشند. از لحاظ نظری انتظار بر این است که وجود کمیته حسابرسی باعث افزایش کیفیت گزارشگری مالی می‌شود. همچنین شرکت‌های متقلب تمایل دارند در فرآیند افشاء و گزارشگری مشابه یکدیگر و متفاوت از همتایان خود در صنعت عمل کنند (انریوز و همکاران، ۲۰۲۰). هنگام مقایسه افشای متنی، شرکت‌های دارای کیفیت گزارشگری مالی ضعیف افشای کیفی مشابه شرکت‌های همتای خود در صنعت انجام نمی‌دهند، بلکه فرآیند گزارشگری و افشای آنها مشابه شرکت‌های دارای گزارشگری مالی ضعیف است (هوبرگ و لويس، ۲۰۱۴). هوندال (۲۰۱۳)، بیان کرد شرکت‌هایی که اعضای کمیته‌ی حسابرسی آنها فاقد استقلال، تخصص و تجربه می‌باشند، عملکرد آنها در انجام وظیفه نظارتی‌شان اثربخشی کمتری دارد.

۲-۲- پیچیدگی گزارشگری مالی

تهیه گزارشهای مالی همواره یک مسئولیت دشوار بوده که مستلزم وجود افراد متخصص و آموزش دیده است. پیچیدگی رو به رشد معاملات تجاری و نظارت بیشتر سرمایه‌گذاران، قانون-گذاران و عموم مردم، به طور قابل ملاحظه‌ای تقاضا برای گزارشگری مالی را افزایش داده است. هدف گزارشگری مالی انعکاس واقعیت اقتصادی و تجاری است که در نهایت نحوه تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران را شکل می‌دهد. اما در این میان نگرانی فزاینده‌ای وجود دارد که گزارشگری مالی بیش از حد پیچیده شده است. پیچیدگی می‌تواند زنجیره‌ای از پیامدهای منفی در پی داشته باشد که بر روی سرمایه‌گذاران، اعتبار دهندگان، مشتریان، تامین‌کنندگان و کارکنان تأثیر بگذارد. تلاشهای فزاینده‌ای توسط تدوین‌کنندگان استاندارد در سراسر جهان در حال انجام است که چگونه می‌توان گزارشهای مالی را قابل فهم‌تر و موثرتر نمود (انجمن حسابداران خبره انگلستان، ۲۰۰۹). پیچیدگی اصطلاحی است که به صورت مکرر در فضای کسب و کار مورد استفاده قرار می‌گیرد اما همچنان مبهم بوده و اندازه‌گیری آن بسیار سخت است (ریوز و همکاران، ۲۰۲۰؛ لوگران و مکدونالد، ۲۰۲۲). پیچیدگی یعنی وضعیتی که جنبه‌های زیادی [مختلفی] دارد و درک یا یافتن پاسخ برای آن مشکل است (فرهنگ واژگان کمبریج، ۲۰۲۲). پیچیدگی گزارشگری مالی از منظر کمیته مشورتی بهبود گزارشگری مالی کمیسیون بورس و اوراق بهادار ایالات متحده آمریکا^۱ (۲۰۰۸)، یعنی؛ حالتی که درک و بکارگیری آن دشوار است. پیچیدگی در گزارشگری مالی در درجه‌ی اول به موارد زیر اشاره دارد؛

2. mapping
3. Financial reporting council

1. SEC Advisory Committee on Improvements to Financial Reporting

هستند (بیک و همکاران، ۲۰۲۳؛ دایر و همکاران، ۲۰۱۷). نتایج پژوهش ورهرامی و محمدی (۱۳۹۹)، نشان داد که مدیران (مدیرعامل و مدیر حسابرسی داخلی) ممکن است دست به تبانی بزنند و به منظور پنهان نمودن عملکرد ضعیف مدیریت از چشم سرمایه‌گذاران، عامدانه گزارشهای مالی طولانی و پیچیده‌تری منتشر کنند. لی (۲۰۰۸)، نیز در پژوهش خود به این نتیجه دست یافت که مدیران به منظور پنهان نمودن عملکرد ضعیفشان از دید سرمایه‌گذاران، گزارشهای پیچیده و مبهمی منتشر می‌کنند. نتایج حاصل از پژوهش بیگلرخانی و طالب-نیا (۱۴۰۱)، نشان داد که با اعمال هرچه بیشتر مکانیزمهای راهبری شرکتی، پیچیدگی و ابهامات در گزارشگری مالی کاهش می‌یابد. لاونس (۲۰۱۳)، به این نتیجه دست یافت که سرمایه‌گذاران انفرادی تمایل و انگیزه کمتری به سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دارای گزارشهای پیچیده و طولانی دارند و بازده سرمایه آنها در چنین شرکت‌هایی کاهش می‌یابد. لوگران و مک-دونالد (۲۰۱۴)، به این نتیجه دست یافتند که گزارشهای پیچیده‌تر باعث نوسانات بازده بیشتر و خطای پیش‌بینی سود بزرگتر می‌شود. نتایج حاصل از پژوهش چاکرابورتی و همکاران (۲۰۲۲)، نشان داد شرکت‌هایی که دارای گزارشهای پیچیده‌تری هستند، وام‌های بانکی بیشتری اخذ می‌کنند.

۲-۳- نظریه ریاضی ارتباطات

این نظریه نخستین بار توسط شانون (۱۹۴۸)، ارائه شد، او بیان کرد که نظریه ریاضی ارتباطات یکی از نظریه‌های ارتباطات است. این نظریه بیان می‌کند که مشکل در ارتباط، ناشی از فرآیند ارائه یک پیام یا اطلاعات است، زیرا باید هدف خاصی در پیام وجود داشته باشد. تاکنون نظریه ارتباطات در رشته‌های مختلفی از جمله روانشناسی، بیوفیزیک و زبانشناسی استفاده شده است اما آنچه‌ای که باید در حسابداری مورد استفاده قرار نگرفته است. این نظریه را در موضوعات مختلفی در حسابداری می‌توان مورد استفاده قرار داد (ددفورد و بالادونی، ۱۹۶۲)، زیرا حسابداری فرآیند ارتباطات است. ارتباطات از گذشته تاکنون به دلیل عملکرد و وظیفه گزارشگری مالی (ارائه و انتقال گزارش) شناخته شده است (شاوکی و اوکتاوینی، ۲۰۲۲). اسمیز و اسمیز (۱۹۷۱)، بیان می‌کنند "ارتباط در گزارشگری مالی زمانی رخ می‌دهد که معنای مورد نظر منبع اطلاعات به مقصد مورد نظر برسد." ارتباطات را می‌توان ریاضیات نامید، زیرا می‌توان مطالعه شود، شمرده شود و اندازه‌گیری شود. یکی از اشکال پیام یا اطلاعاتی که توسط شرکت منتقل می‌شود، در قالب گزارشهای سالانه است. گزارشهای سالانه می‌تواند قابل درک و غیرقابل درک باشد و این امر می‌تواند بر روی تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان و

۲-۴- اندازه کمیته حسابرسی و پیچیدگی گزارشگری مالی

منون و ویلیامز (۱۹۹۴)، بیان می‌کنند که کمیته‌های حسابرسی کمتر از ۳ نفر احتمالاً با شکست در انجام وظایفشان مواجه می‌شوند. یک کمیته حسابرسی برای آنکه موثر باشد باید دارای حداقل ۳ عضو باشد (بلو ریون، ۱۹۹۹). در صورتی که کمیته

همکاران، ۲۰۰۷). ولت (۲۰۱۸)، اشاره می‌کند که تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی یک موضوع مهم و اساسی در راستای نظارت بر فرآیند گزارشگری است که منجر به افزایش خوانایی و [کاهش پیچیدگی] گزارشها می‌شود. بخصوص پس از موج رسوایی‌های مالی سالهای اخیر (اترون، ورلدکام، زیراکس، پارمالات و...)، سیاستگذاران و متخصصان تاکید داشتند که متخصصان مالی در کمیته حسابرسی به منظور انجام وظایف نظارتیشان در خصوص فرآیند گزارشگری مالی موثر حضور داشته باشند (شورای گزارشگری مالی، ۲۰۱۵). پژوهشهای تجربی نشان می‌دهد که آن دسته از کارشناسان مالی که دارای تخصص حسابداری هستند، در خصوص نظارت بر گزارشهای مالی موثرتر هستند (دالیوال و همکاران، ۲۰۱۰؛ غفران و اوسولیان، ۲۰۱۷). اعضای کمیته حسابرسی که دارای تخصص مالی با گرایش حسابداری هستند، به صورت بهتری می‌توانند بر گزارشهای شرکت نظارت و آن را درک کنند (ژانگ و همکاران، ۲۰۰۷) و بنابراین این امر منجر می‌شود که کمیته حسابرسی خواهان اطلاعات با کیفیت‌تری در این گزارشها باشد (رویز و اورکویزا، ۲۰۲۲). اعضای کمیته حسابرسی با تخصص حسابداری در جایگاه و موقعیتی هستند که می‌توانند باعث افزایش انتشار اطلاعات دقیق‌تر در خصوص موضوعات و متغیرهای حسابداری در گزارشهای مدیریتی شوند (باتواه و همکاران، ۲۰۱۵). کوهن و همکاران (۲۰۱۴)، در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند که تخصص مالی و حسابداری اعضای کمیته حسابرسی، اثربخشی کمیته حسابرسی در زمینه‌ی نظارت بر فرآیند گزارشگری مالی را افزایش می‌دهد. پژوهش‌های پیشین (دی‌زورت و سالتیو، ۲۰۰۱؛ کوهن و همکاران، ۲۰۰۲)، نشان داده‌اند که تخصص مالی کمیته حسابرسی به طور مستقیم بر اجرا و تفسیر استانداردهای حسابداری تأثیر می‌گذارد، زیرا زمانی که تعداد بیشتری از اعضای کمیته حسابرسی کارشناسان مالی و حسابداری باشند، صلاحیت کمیته حسابرسی بیشتر می‌شود. کمیته‌های حسابرسی متشکل از متخصصان مالی و حسابداری باعث افزایش کیفیت گزارشگری مالی می‌شوند (اندریوز و همکاران، ۲۰۲۰). ادبیات نظری و پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهند هنگامی که کمیته‌های حسابرسی دارای اعضای متخصص مالی و حسابداری باشند، کیفیت گزارشگری مالی افزایش می‌یابد (برایان و همکاران، ۲۰۱۳). کین در پژوهشی که انجام داد به این نتیجه دست یافت شرکت‌هایی که اعضای کمیته‌های حسابرسی آنها تخصص مالی دارند، کیفیت سود بالاتری دارند (آنو و همکاران، ۲۰۱۴). پژوهش‌های پیشین نشان داده‌اند کمیته‌های حسابرسی که دارای اعضای متخصص حسابداری هستند باعث افزایش کیفیت گزارشهای مالی می‌شوند (لطفی،

حسابرسی خیلی کوچک باشد، اثربخشی آن کاهش خواهد یافت (وافیز، ۲۰۰۵). اندازه کمیته حسابرسی اشاره دارد به تعداد افراد حاضر در کمیته حسابرسی؛ افرادی که دارای مهارت و تجربه کافی در راستای رسیدگی و نظارت بر گزارشگری مالی هستند (عزت، ۲۰۱۹). اندازه کمیته حسابرسی برای انجام مؤثر وظایف آن مهم است. با توجه به نقش نظارتی کمیته حسابرسی، کمیته‌های بزرگتر دارای دانش و قدرت بیشتری در راستای اثرگذاری بر عملکرد شرکت می‌باشند (دی‌فوند و فرانسیس، ۲۰۰۵؛ مانگنا و پیک، ۲۰۰۵). انتظار بر این است که کمیته‌های حسابرسی بزرگتر موثرتر باشند، زیرا اعضای بیشتر کمیته حسابرسی دانش وسیع‌تری در راستای فرآیند نظارت بر گزارشگری مالی دارند (کارامانو و وافیز، ۲۰۰۵). همچنین احتمال بیشتری وجود دارد که کمیته حسابرسی بزرگتر مشکلات بالقوه را در فرآیند گزارشگری مالی کشف کنند، در نتیجه این امر منجر به بهبود کیفیت کنترل‌های داخلی و گزارشگری مالی می‌شوند (شارما، ۲۰۰۹، وافیز، ۲۰۰۳). پژوهشهای پیشین نشان می‌دهد که یک کمیته حسابرسی بزرگتر به احتمال زیاد جایگاه و قدرت سازمانی بیشتری در یک سازمان دارد (لین و هوانگ، ۲۰۱۰، برایوتا، ۲۰۰۰)، بر همین اساس، کمیته حسابرسی با جایگاه سازمانی بالاتر و قدرت بیشتر، تمایل بیشتری به زیر سوال بردن (پرس و جو بیشتر) و مقابله با مدیریت دارد و به احتمال زیاد توسط مدیران به عنوان یک کمیته حسابرسی معتبر در نظر گرفته می‌شود (دی‌آونی، ۱۹۹۰، پولوک و همکاران، ۲۰۱۰). این تصور (اعتبار کمیته حسابرسی) مدیران را نسبت به ارائه اطلاعات مالی بی کیفیت و دستکاری اعداد و ارقام حسابداری بی‌میل می‌کند (اندریوز و همکاران، ۲۰۲۰). نتایج حاصل از پژوهش گلال و همکاران (۲۰۲۲)، نشان داد که کمیته‌های حسابرسی بزرگتر تأثیر منفی و معناداری بر روی مدیریت سود در شرکتها دارد. نتایج حاصل از پژوهش باکستر و کاتر (۲۰۰۹)، لین و هوانگ (۲۰۱۰) و فودیو و همکاران (۲۰۱۳)، نشان داد که اندازه کمیته حسابرسی تأثیر منفی و معناداری بر روی مدیریت سود در شرکتها دارد. با توجه به مطالب ذکر شده انتظار بر این است که کمیته‌های حسابرسی بزرگتر بر فرآیند گزارشگری مالی شرکت نظارت بیشتری داشته باشند و همین امر مانع مدیران در زمینه‌ی ارائه پیچیده و مبهم گزارشهای مالی شود.

۲-۵- تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و پیچیدگی گزارشگری مالی

یکی دیگر از ویژگی‌های کمیته حسابرسی، تخصص است. پژوهشهای پیشین بیان می‌کنند که تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی منجر به کنترل‌های داخلی مناسب می‌گردد (ژانگ و

۲-۶- استقلال اعضای کمیته حسابرسی و پیچیدگی گزارشگری مالی

پس از تصویب قانون SOX در ایالات متحده آمریکا (۲۰۰۲)، تمامی شرکتهای بورسی آمریکا ملزم به استقرار کمیته حسابرسی شدند که همه اعضای آن مستقل باشند. اعضای کمیته‌ی حسابرسی باید ترکیبی از اعضای مستقل و غیرموظف باشد. انتخاب اعضای کمیته خارج از سازمان، استقلال اعضای کمیته را افزایش می‌دهد. به عبارتی دیگر، نبودن مدیران موظف در کمیته‌ی حسابرسی سبب می‌شود تا حسابرسان بتوانند مسائلی همچون نقاط ضعف کنترل‌های داخلی، اختلاف نظرها با مدیریت درباره‌ی اصول و روش‌های حسابداری، نشانه‌های احتمالی سوء استفاده‌های مدیریت یا سایر اعمال غیر قانونی مسئولان شرکت را صریح‌تر با کمیته‌ی حسابرسی مطرح کنند (ارباب سلیمانی و نفری، ۱۳۸۷). عدم وجود هرگونه رابطه بین اعضای کمیته حسابرسی و مدیریت، به عنوان نشانه‌ای مهم در مورد استقلال کمیته حسابرسی در نظر گرفته می‌شود (کمیته بلو ریبون، ۱۹۹۹). اگر کمیته حسابرسی مستقل باشد، اعتماد سرمایه‌گذاران نسبت به اعتبار گزارشهای مالی جلب می‌شود (الحدرمی و همکاران، ۲۰۲۰). ابوت و همکاران (۲۰۰۴)، اشاره می‌کنند که استقلال کمیته حسابرسی اعتبار اطلاعات مالی را افزایش می‌دهد. مدیران هنگامی اثربخشی کمیته‌ی حسابرسی را خدشه دار می‌کنند که با ایجاد کمیته‌ای وابسته به مدیریت بتوانند بر فرآیند تصمیم‌گیری هیات مدیره تأثیرگذار باشند. به دلیل اهمیت این مسئله در اثربخشی کمیته‌های حسابرسی و راهبری شرکتی، استانداردگذاران باید در جست‌وجوی راههایی برای تضمین این مسئله باشند و مانع از محدودیت ایجاد شده توسط مدیران بر عملکرد کنترلی کمیته‌ی حسابرسی شوند (باربادیلو، ۲۰۰۷). کلین (۲۰۰۲)، بیان می‌کند یک کمیته‌ی حسابرسی هنگامی اثربخش است که مستقل از مدیریت باشد و بنابراین، بهتر می‌تواند بر فرآیند گزارشگری شرکت نظارت کند. بدارد و همکاران (۲۰۱۴)؛ نقل در الحدرمی و همکاران (۲۰۲۰)، در یک پژوهش جامع و تحلیلی به بررسی ارتباط بین اثربخشی و استقلال کمیته حسابرسی پرداختند، نتایج حاصل نشان داد که در ۵۳ درصد مطالعات رابطه مثبت و معناداری بین استقلال و اثربخشی کمیته حسابرسی وجود دارد. لاری و تیلور (۲۰۱۲)، در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند که استقلال اعضای کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر مثبتی داشته و باعث کاهش تجدید ارائه مالی می‌شود. دسوکا و خاشرمه (۲۰۱۶)، به این نتیجه دست یافتند که استقلال اعضای کمیته حسابرسی باعث افزایش کیفیت گزارشگری مالی می‌شود. والمینک و سارنز (۲۰۱۵)، با بررسی

(۲۰۲۲). حضور یک عضو حسابداری در کمیته حسابداری باعث افزایش نقش نظارتی کمیته حسابرسی در فرآیند تهیه گزارشهای مالی می‌شود (کاسنادی و همکاران، ۲۰۱۶)، که می‌تواند منجر به کاهش پیچیدگی گزارشگری مالی شود. پژوهش‌های پیشین به صورت گسترده نشان داده است که تخصص مالی کمیته حسابداری بر روی کیفیت گزارشگری شرکت اثرگذار است، زیرا کارشناسان مالی قابلیت و توانایی نظارت بر فرآیند گزارشگری را بهبود می‌بخشند (لی و همکاران، ۲۰۱۲، براوو و آلوارادو، ۲۰۱۹). با توجه به پژوهش ولت (۲۰۱۸)، تخصص مالی کمیته حسابرسی منجر به کاهش پیچیدگی گزارشهای مالی می‌شود، زیرا این نوع تخصص، نظارت بر فرآیند گزارشگری را تقویت می‌کند و در نتیجه هزینه‌های نمایندگی را کاهش می‌دهد. این رویکرد با نتایج پژوهشهای دیگر نیز سازگار است که نشان می‌دهد پیچیدگی بالا در گزارشها نشان دهنده‌ی رویکرد مبهم و فرصت‌طلبانه مدیران است (برای مثال؛ لی و همکاران، ۲۰۰۸؛ لو و همکاران، ۲۰۱۷ و ژو و همکاران، ۲۰۱۹). ابهام [تقلب] مدیران می‌تواند منجر به انگیزه‌های فرصت‌طلبانه برای پنهان کردن اطلاعات نامطلوب در میان جملات طولانی‌تر یا به زبان پیچیده‌تر در گزارشها شود (رویز و اورکویزا، ۲۰۲۲). برخی از پژوهشگران در پژوهش خود به شواهدی دست یافتند که تخصص حسابداری و غیرحسابداری (سایر رشته‌های مالی) کمیته حسابرسی تأثیر متفاوتی بر کیفیت گزارشگری مالی دارد (برای مثال سلطانا و وان‌درزان، ۲۰۱۳؛ دالیوال و همکاران، ۲۰۱۰). اکثر پژوهشهای پیشین اشاره می‌کنند که تخصص حسابداری کمیته‌ی حسابرسی معیار اصلی و اولیه از تخصص است که می‌تواند موجب بهبود کیفیت گزارشگری مالی شود (سلطانا و وان‌درزان، ۲۰۱۳). سلطانا و وان‌درزان (۲۰۱۳)، در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند که تخصص حسابداری کمیته‌ی حسابرسی نسبت به تخصص غیرحسابداری (سایر رشته‌های مالی) کمیته‌ی حسابرسی تأثیر بیشتری بر کیفیت گزارشگری مالی دارد. با توجه به مطالب ذکر شده انتظار بر این است که کمیته‌های حسابرسی متشکل از اعضای متخصص حسابداری به صورت دقیق و موثکافانه بر فرآیند گزارشگری مالی شرکت نظارت داشته و از ارائه گزارشهای مالی مبهم و پیچیده توسط مدیریت جلوگیری کنند. تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی به نظارت بر فرآیند گزارشگری کمک می‌کند، در نتیجه فرصت‌طلبی مدیران و پیچیدگی گزارشگری مالی کاهش می‌یابد.

کمیته حسابرسی بسیار مهم است، زیرا، بسیاری از قضاوت‌های نظارتی ذهنی هستند و فاقد پاسخ‌های روشن و صریح «درست» یا «نادرست» هستند، بنابراین، در غیاب معیارهای عینی، اعضای فاقد تجربه به احتمال زیاد در حوزه‌های نظارتی تصمیمات نابهینه اتخاذ می‌کنند زیرا ممکن است دانش فنی مورد نیاز را نداشته باشند، طیف وسیعی از مشکلات موجود و بالقوه را درک نکنند، فاقد استقلال واقعی بوده و مهارت‌های کافی و ضروری حل مسئله نداشته باشند. تجربه فردی در حوزه‌های نظارتی می‌تواند حیاتی باشد زیرا احتمال اثربخشی کمیته حسابرسی را افزایش می‌دهد (دی‌زورت، ۱۹۹۸). کمیته‌های حسابرسی تنها در صورتی به ارتقای استانداردهای راهبری شرکتی کمک می‌کنند که متشکل از مدیران غیرموظف واقعاً مستقل با تجربه، با مهارت و متعهد به موارد زیر باشد: به صورت آگاهانه، قاطعانه و دقیق اقدامات و قضاوت‌های مدیریت در ارتباط با فرآیند گزارش‌گری مالی را بدون ترس به چالش بکشد، بر تعهد مدیریت نسبت به حفظ یک سیستم موثر کنترل داخلی نظارت کند، با تشویق حسابرسان به بحث آزادانه درباره یافته‌ها و دیدگاه‌های خود، از حسابرسان حمایت کند و به طور مستقل و عینی در کمک به حل اختلاف دیدگاه بین حسابرسان و مدیریت عمل کند (لیندزل، ۱۹۹۲). تجربه به دست آمده در محیط کاری، بررسی عملکرد دیگران در حوزه کاری و بازخورد آنها می‌تواند منجر به تصمیم‌گیری کارشناسانه شود (بونر، ۱۹۹۰). افرادی که تجربه ندارند احتمالاً تصمیمات بیش از حد ساده‌ای اتخاذ می‌کنند، پیچیدگی‌های فرآیند تصمیم‌گیری را نادیده می‌گیرند و ناکارآمد هستند (کالبرت، ۱۹۸۹). در رابطه با کمیته‌های حسابرسی، تجربه اعضای کمیته حسابرسی در زمینه‌های نظارتی برای بهبود عملکردشان ضروری به نظر می‌رسد. اعضای باتجربه کمیته حسابرسی نسبت به سایر اعضای کمیته، به دلیل آموزش‌ها و عملکرد پیشین دارای دانش فنی مرتبط هستند (دی‌زورت، ۱۹۹۸). پژوهش‌های تجربی پیشین نشان می‌دهد که کمیته‌های حسابرسی متشکل از اعضای با تجربه بالاتر در اداره‌ی امور شرکتها، بهتر می‌توانند از کیفیت سود گزارش شده مراقبت کنند و بطور کلی ساختار راهبری شرکت را افزایش دهند (سلطانا، ۲۰۱۰). ویژگی‌های کمیته حسابرسی، همچون تجربه، می‌تواند بر روی اثربخشی کمیته حسابرسی اثرگذار باشد (فرقان و همکاران، ۲۰۱۹). فرض می‌شود که اعضای کمیته‌ی حسابرسی که دارای تجربه در زمینه‌ی اداره‌ی امور شرکتها می‌باشند، اثربخشی کمیته‌ی حسابرسی را افزایش می‌دهد (سلطانا، ۲۰۱۰). تجربه مدیریتی اعضای کمیته حسابرسی در هیات مدیره‌های متعدد منجر به سطوح بالاتری از نظارت می‌شود (سلطانا و همکاران، ۲۰۱۹). اعضای کمیته حسابرسی دارای

شرکتهای بلژیکی به این نتیجه دست یافتند که استقلال اعضای کمیته حسابرسی باعث افزایش کیفیت گزارشهای مالی می‌شود. صابیا و گودفلو (۲۰۰۵)، اشاره می‌کنند کمیته حسابرسی برای آنکه اثربخش باشد باید شامل افراد باصلاحیت و مستقل باشد. اعضای کمیته حسابرسی نباید هیچ ارتباطی (مالی) با مدیریت داشته باشند و باید شامل اعضای غیر اجرایی و غیر مرتبط باشند. وجود این ویژگی مهم در نهایت منجر به کنترل و نظارت بهتر گزارشگری مالی خواهد شد (کوه و همکاران، ۲۰۰۷). بدارد و همکاران (۲۰۱۴)، به این نتیجه دست یافتند که صلاحیت و استقلال اعضای کمیته، مهمترین ویژگی کمیته حسابرسی بوده که تاثیر مثبتی بر روی اثربخشی آن دارد. برونسیلز و کاردینالز (۲۰۱۴)، در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند که وجود هرگونه ارتباط اجتماعی یا حرفه‌ای بین اعضای کمیته حسابرسی و مدیریت بر کیفیت گزارشگری مالی تاثیر منفی می‌گذارد. فرض بر این است که هر چه سطح صلاحیت و استقلال کمیته حسابرسی بالاتر باشد، گزارشگری مالی ارائه شده با کیفیت‌تر است (کوهن و همکاران، ۲۰۱۴)، که همین امر می‌تواند بر روی تصمیمات سرمایه‌گذاران تاثیر مثبتی داشته باشد (الهدرمی و همکاران، ۲۰۲۰). نتایج حاصل از پژوهش (کلین، ۲۰۰۲؛ ژی و همکاران، ۲۰۰۳؛ بدارد و همکاران، ۲۰۰۴؛ اگروال و چادها، ۲۰۰۵)، نشان داد که استقلال اعضای کمیته حسابرسی منجر به کاهش مدیریت سود، کاهش ارائه مجدد سود و کاهش ریسک تقلب در صورتهای مالی می‌شود. انتظار بر این است که کمیته حسابرسی مستقل علاوه بر داشتن توانایی برای نظارت موفقیت‌آمیز بر مدیریت، ارزیابی و قضاوت‌های صادقانه‌ی نیز ارائه دهد (گللال و همکاران، ۲۰۲۲). باتوجه به مطالب ذکر شده به علت مستقل بودن اعضای کمیته حسابرسی از مدیریت شرکت، انتظار بر این است که اعضای کمیته حسابرسی بر فرآیند گزارشگری مالی نظارت بهتر و بیشتر نسبت به اعضای غیرمستقل داشته باشند و مانع از ارائه گزارشهای نادرست و مبهم توسط مدیریت شوند، بنابراین می‌توان بیان داشت که استقلال اعضای کمیته باعث کاهش پیچیدگی و ابهام در گزارشگری مالی شود.

۷-۲- تجربه اعضای کمیته حسابرسی و پیچیدگی گزارشگری مالی

تجربه اعضای کمیته حسابرسی یکی از مهمترین مولفه‌های اثربخشی کمیته حسابرسی است (رابرتسون و دیکین، ۱۹۷۷؛ لی و استون، ۱۹۹۶). تجربه به میزان زمان صرف شده برای انجام امور محوله در زمینه‌های مرتبط با مسئولیت‌های نظارتی سازمانی اختصاص داده شده اشاره دارد. تجربه برای اعضای

سرمایه‌گذاران و سایر استفاده‌کنندگان از اطلاعات مالی شرکتها می‌گردد.

بیگلرخانی و طالب‌نیا (۱۴۰۰)، با استفاده از داده‌های شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۷ به بررسی اثرات کاهش پیچیدگی گزارشگری مالی با مسئولیت اجتماعی و مدیریت سود پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان داد که بین پیچیدگی گزارشگری مالی و مسئولیت اجتماعی رابطه معکوس و معناداری برقرار است و هرچقدر گزارشگری مسئولیت اجتماعی کاهش یابد پیچیدگی گزارشگری مالی افزایش می‌یابد. همچنین در بین شاخص‌های مدیریت سود نتایج نشان داد که با افزایش برنامه‌های آموزشی برای اعضای حرفه یا صنعت و نسبت دارایی‌های ثابت به کل دارایی‌ها، پیچیدگی گزارشگری مالی کاهش می‌یابد اما افزایش تعداد اعضای هیئت‌مدیره با پیچیدگی گزارشگری مالی رابطه عکس دارد و همچنین نسبت هزینه تبلیغات و بازاریابی به فروش ارتباط معناداری با پیچیدگی گزارشگری مالی ندارد. همچنین بین مدیریت سود و پیچیدگی گزارشگری مالی نیز رابطه مستقیم و معنی‌دار برقرار است و در نهایت افزایش مدیریت سود موجب افزایش پیچیدگی گزارشگری مالی خواهد شد.

بختیاری صفا و همکاران (۱۴۰۰)، با استفاده از داده‌های ۱۰۰ شرکت بورس اوراق بهادار تهران بین سالهای ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۸، به بررسی تأثیر پیچیدگی گزارشگری مالی بر تخصص حسابداری اعضای هیئت‌مدیره و تخصص حسابداری اعضای کمیته‌ی حسابرسی و ضعف کنترل داخلی پرداختند. یافته‌های حاصل از پژوهش آنها نشان داد که هرچه پیچیدگی گزارشگری مالی بیشتر باشد نیاز به تخصص حسابداری هیئت‌مدیره و کمیته‌ی حسابرسی بیشتر می‌شود و هرچه ضعف کنترل داخلی هم بیشتر باشد، پیچیدگی مالی بیشتر است.

ورهرامی و محمدی (۱۳۹۹)، در پژوهش خود به بررسی تأثیر دوره همکاری مدیرعامل و مدیر حسابرسی داخلی بر پیچیدگی گزارشگری مالی پرداختند، آنها با بررسی داده‌های ۶۰ شرکت بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵ به این نتیجه دست یافتند که هرچقدر دوره‌ی همکاری بین آنها طولانی‌تر شود، مدیرعامل و مدیرحسابرسی داخلی دست به تبنای می‌زنند و به منظور پنهان ساختن عملکرد ضعیف مدیریت از دید سرمایه‌گذاران، گزارشهای طولانی‌تری (صفحات بیشتر؛ پیچیده‌تر) منتشر می‌کنند.

محمدی (۱۳۹۹)، به بررسی رابطه بین تقلب مدیریت و پیچیدگی گزارشگری مالی، با استفاده از داده‌های ۵۵ شرکت بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۶ پرداخت. یافته‌ی حاصل از پژوهش آنها نشان داد که تقلب مدیران منجر

تجربه مدیریتی (تجربه به عنوان مدیرعامل) به علت تجارب قبلیشان به عنوان مدیرعامل، بهتر می‌توانند بر اقدامات مدیران در حوزه‌های عملیاتی یا سرمایه‌گذاری نظارت کنند (چوی و همکاران، ۲۰۲۰). پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد که اعضای کمیته حسابرسی دارای تجربه به عنوان مدیرعامل برای کمیته‌های حسابرسی مفید بوده، احتمال سوء استفاده از دارایی‌ها را کاهش داده، کیفیت حسابرسی را افزایش داده و گزارشگری مالی را بهبود می‌بخشند (ژی و همکاران، ۲۰۰۳؛ هویتاش و هویتاش، ۲۰۰۹؛ مصطفی و بن یوسف، ۲۰۱۰؛ کوهن و همکاران، ۲۰۱۴). نتایج حاصل از پژوهش کوهن و همکاران (۲۰۱۴)، نشان داد که اعضای باتجربه (تجربه مدیرعاملی) کمیته حسابرسی باعث افزایش کیفیت گزارشگری مالی می‌شوند. نتایج حاصل از پژوهش ژو و همکاران (۲۰۰۳)، نشان داد کمیته‌های حسابرسی دارای افراد باتجربه (تجربه مدیرعاملی) کمتر درگیر مدیریت سود هستند. نتایج حاصل از پژوهش کیپ کوئچ و رونو (۲۰۱۶)، نشان داد که حضور افراد باتجربه در کمیته حسابرسی کیفیت نظارت کمیته را افزایش داده و از ارائه نادرست گزارشهای مالی جلوگیری می‌کند. یافته‌های پژوهش‌های ذکر شده نشان می‌دهد که تجربه قبلی اعضای کمیته حسابرسی (تجربه مدیرعاملی) به آنها کمک می‌کند تا بی‌نظمی‌های مالی را شناسایی کرده و از سوء استفاده از دارایی‌ها و گزارشگری مبهم و پیچیده جلوگیری کنند. باتوجه به مطالب ذکر شده، انتظار بر این است اعضای باتجربه (تجربه مدیرعاملی) کمیته حسابرسی بهتر بتوانند بر فرآیند تهیه گزارشهای مالی نظارت کنند و باتوجه به تجربه، حسن شهرت و استقلالی که دارند می‌توانند بر مدیران شرکتها نظارت بیشتری داشته باشند و آنها را از دستکاری اعداد و ارقام حسابداری و ارائه گزارشهای پیچیده و مبهم منع کنند.

۳- پیشینه تجربی پژوهش

۳-۱- داخلی

بیگلرخانی و طالب‌نیا (۱۴۰۱)، در پژوهش خود به بررسی تبیین رابطه بین پیچیدگی گزارشات مالی مورد استفاده سرمایه‌گذاران با حاکمیت شرکتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند، آنها با بررسی داده‌های شرکت‌های بورسی طی سالهای ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸ به این نتیجه دست یافتند که بین پیچیدگی گزارشهای مالی با حاکمیت شرکتی در شرکتها ارتباط معکوس و معناداری وجود دارد و با اعمال هرچه بیشتر مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی، پیچیدگی و ابهامات در گزارشگری مالی کاهش می‌یابد و منجر به ارتقای قابلیت فهم این گزارشات برای

بررسی رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و مدیریت سود پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان داد که اندازه، تخصص و جنسیت اعضای کمیته حسابرسی تاثیر منفی و معناداری بر روی مدیریت سود دارد. در طرف مقابل استقلال اعضای کمیته حسابرسی تاثیر مثبت و معناداری دارد. بین تعداد جلسات کمیته حسابرسی و مدیریت سود نیز ارتباط معناداری مشاهده نشد.

رویز و اورکویزا (۲۰۲۲)، با استفاده از داده‌های شرکتهای بورس اوراق بهادار کشور اسپانیا طی سالهای ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۵ به بررسی رابطه تاثیر تخصص مالی کمیته حسابرسی بر خوانایی اطلاعات مالی پرداختند. نتایج حاصل از پژوهش آنها نشان داد که تخصص مالی و تخصص حسابداری اعضای کمیته حسابرسی باعث افزایش خوانایی (کاهش پیچیدگی) اطلاعات مالی می‌شود. اندرویز و همکاران (۲۰۲۰)، با استفاده از داده‌های ۱۲،۶۸۳ سال-شرکت از شرکتهای بورس اوراق بهادار کشور آمریکا به بررسی رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و قابل مقایسه بودن صورتهای مالی پرداختند. نتایج حاصل از پژوهش آنها نشان داد شرکتهایی که دارای کمیته حسابرسی بزرگتر هستند و اعضای آنها دارای تخصص حسابداری و مالی بیشتری هستند، صورتهای مالی قابل مقایسه‌تری دارند.

ژو و همکاران (۲۰۱۹)، در پژوهش خود به بررسی رابطه بین خوانایی گزارشگری مالی و حق‌الزحمه حسابرسی پرداختند. داده‌های آنها شامل ۲۴،۱۶۱ گزارش 10-k و ۲۰،۶۷۸ گزارش تجزیه و تحلیل مدیریت بین سالهای ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۶ بود. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که پیچیدگی گزارشگری مالی باعث افزایش حق‌الزحمه حسابرسی می‌شود. از طرف دیگر، حق‌الزحمه حسابرسی بالاتر خوانایی گزارش‌های مالی را بهبود می‌بخشد.

عزت (۲۰۱۹)، در پژوهش خود با استفاده از داده‌های ۱۰۰ شرکت بورس اوراق بهادار کشور مصر طی سالهای ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۵ به بررسی تاثیر ساختار حاکمیت شرکتی بر خوانایی گزارشهای هیئت مدیره پرداخت. نتایج حاصل از پژوهش او نشان داد که دوگانگی نقش مدیرعامل، تعداد جلسات هیئت مدیره، تعداد جلسات کمیته حسابرسی و وجود عضو خارجی در هیئت مدیره ارتباط معناداری با خوانایی گزارشگری مالی دارد.

۴- فرضیه‌های پژوهش

باتوجه به مبانی نظری و پیشینه پژوهش، فرضیه‌های پژوهش حاضر به صورت زیر تبیین می‌گردد:

فرضیه اول: بین اندازه کمیته حسابرسی و پیچیدگی گزارشگری مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد.

به افزایش پیچیدگی گزارشگری مالی می‌شود. زیرا مدیران متقلب جهت پنهان ساختن اعمال غیرقانونی و متقلبانه‌ی خود از دید سرمایه‌گذاران، عمده‌اند اطلاعات را به صورت ناقص و ناکافی و گزارش سالانه فعالیت هیئت مدیره را به صورت کوتاه (تعداد صفحات کمتر) منتشر می‌کنند که همین امر منجر به پیچیدگی گزارشگری مالی می‌شود.

رحیمی و همکاران (۱۳۹۹)، با استفاده از داده‌های ۱۰۲ شرکت به بررسی تاثیر پیچیدگی گزارشگری مالی بر هم حرکتی سهام؛ عامل‌های ریسک تاخیر حسابداری و غیرحسابداری و کارایی قیمت‌گذاری سهام در میان سهامداران کوچک و بزرگ در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال ۱۳۹۷ پرداختند. نتایج نشان داد میزان هم‌حرکتی سهام در بین شرکتهای دارای پیچیدگی گزارشگری مالی بالا، بیشتر از شرکتهای با پیچیدگی‌های گزارشگری پایین می‌باشد به علاوه تاثیر پیچیدگی گزارشگری مالی بر هم‌حرکتی سهام، عامل‌های ریسک تاخیر حسابداری و غیرحسابداری قیمت سهام و کارایی قیمت‌گذاری سهام در میان سهامداران کوچک نسبت به سهامداران بزرگ، بیشتر است.

سرهنگی و همکاران (۱۳۹۳)، با استفاده از داده‌های ۳۰ شرکت بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۰ به بررسی رابطه اثر پیچیدگی گزارشگری مالی بر رفتار معاملاتی سرمایه‌گذاران در بازار سرمایه ایران پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان داد که گزارش‌های پیچیده منجر به کاهش حجم معاملات سرمایه‌گذاران می‌شود. همچنین اثرات گزارشگری پیچیده بر کاهش حجم معاملات سرمایه‌گذاران کوچک در مقایسه با سرمایه‌گذاران بزرگ، بیشتر است. در نهایت پیچیدگی گزارش‌ها باعث کاهش توافق معاملاتی بین سرمایه‌گذاران می‌شود.

۲-۳- خارجی

بیک و همکاران (۲۰۲۳)، با استفاده از ۷۳،۴۳۰ سال-شرکت از شرکتهای بورس اوراق بهادار کشور آمریکا طی سالهای ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۷ به بررسی ارتباط بین پیچیدگی سازمانی، پیچیدگی گزارشگری مالی و محیط اطلاعاتی شرکت پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان داد که بین پیچیدگی سازمانی و پیچیدگی گزارشگری مالی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

شاوکی و اوکتاوینی (۲۰۲۲)، با استفاده از داده‌های شرکتهای بورس اوراق بهادار کشور اندونزی طی سالهای ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۸ به بررسی رابطه بین مدیریت سود و خوانایی گزارشهای سالانه پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان داد که مدیریت سود باعث افزایش پیچیدگی گزارشهای مالی می‌شود.

گللال و همکاران (۲۰۲۲)، با استفاده از داده‌های ۸۰ شرکت بورس اوراق بهادار کشور مصر طی سالهای ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۹ به

همین امر باعث پیچیدگی گزارشهای مذکور می‌شود. متغیر مذکور برابر است با؛ لگاریتم طبیعی تعداد صفحات گزارش فعالیت هیات مدیره.

α_0 : مقدار ثابت

ACSize: اندازه کمیته حسابرسی؛ به تعداد اعضای آن کمیته اشاره دارد که دارای مهارت و تجربه کافی جهت نظارت بر گزارشگری مالی و افشای اطلاعات هستند (عزت، ۲۰۱۹). متغیر فوق برابر است با تعداد اعضای کمیته حسابرسی (کریستین و سیسوانتو، ۲۰۲۰؛ اندریوز و همکاران، ۲۰۲۰).

ACExpt: تخصص حسابداری اعضای کمیته حسابرسی؛ که باتوجه به پژوهش‌های پیشین برابر است با نسبت اعضای حسابداری به کل اعضای کمیته حسابرسی (دالیوال و همکاران، ۲۰۱۰؛ سلطانا و وان در زان، ۲۰۱۳).

ACInd: استقلال اعضای کمیته حسابرسی؛ که برابر است با نسبت اعضای مستقل به کل اعضای کمیته حسابرسی (کریستین و سیسوانتو، ۲۰۲۰).

ACExp: تجربه اعضای کمیته حسابرسی؛ که باتوجه به پژوهش (جوی و همکاران، ۲۰۲۰ و سلطانا و همکاران، ۲۰۱۹)، برابر است با؛ نسبت اعضای باتجربه (تجربه به عنوان مدیرعامل) به کل اعضای کمیته حسابرسی.

Size: اندازه شرکت است که با لگاریتم طبیعی کل دارایی-های شرکت سنجیده شده است (ورهامی و محمدی، ۱۳۹۹). انتظار بر این است که شرکت‌های بزرگتر، گزارش‌های سالانه طولانی‌تر و پیچیده‌تری داشته باشند (لی، ۲۰۰۸؛ ورهامی و محمدی، ۱۳۹۹).

VM: متغیر دو وجهی، اگر شرکت مورد نظر صورت‌های مالی تلفیقی تهیه کند، برابر است با ۱، در غیر اینصورت صفر. انتظار بر این است که شرکت‌هایی که دارای واحدهای تابعه هستند و صورت‌های مالی تلفیقی تهیه می‌کنند دارای گزارش‌های سالانه-ی طولانی‌تری باشند، بنابراین در پژوهش حاضر از متغیر VM به عنوان متغیر کنترلی استفاده شده است (ورهامی و محمدی، ۱۳۹۹).

۵-۱- روش آزمون فرضیه پژوهش

فرضیه پژوهش با استفاده از روش حداقل مربعات پایدار انجام شده است. روش حداقل مربعات پایدار به انواع روش‌های رگرسیونی گفته می‌شود که به منظور پایداری بیشتر و حساسیت

فرضیه دوم: بین تخصص حسابداری اعضای کمیته حسابرسی و پیچیدگی گزارشگری مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. فرضیه سوم: بین استقلال اعضای کمیته حسابرسی و پیچیدگی گزارشگری مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. فرضیه چهارم: بین تجربه اعضای کمیته حسابرسی و پیچیدگی گزارشگری مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد.

۵- روش پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از نظر شیوه‌ی پژوهش شبه‌تجربی است. داده‌های پژوهش از پایگاه اطلاعاتی کدال^۱ و مرکز پردازش اطلاعات مالی ایران^۲ استخراج شده است. جهت خلاصه نمودن داده‌ها از نرم افزار اکسل و جهت آزمون فرضیه پژوهش و مفروضات رگرسیونی از نرم افزار آماری Eviews^۹ استفاده شده است. فرضیه پژوهش با استفاده از مدل رگرسیونی (۱)، آزمون شده است، مدل مذکور باتوجه به مبانی نظری ذکر شده و براساس پژوهش‌های زیر استخراج شده است: متغیر FRC باتوجه به پژوهش ورهامی و محمدی (۱۳۹۹)، محمدی (۱۳۹۹) و داموداران (۲۰۰۷)، و متغیرهای کنترلی نیز براساس پژوهش ورهامی و محمدی (۱۳۹۹) و محمدی (۱۳۹۹)، استخراج شده است.

$$FRC = \alpha_0 + \beta_1 \cdot ACSize + \beta_2 \cdot ACExpt + \beta_3 \cdot ACInd + \beta_4 \cdot ACExp + \beta_5 \cdot VM + \varepsilon \quad (1) \text{ مدل}$$

که در آن:

FRC: پیچیدگی گزارشگری مالی است؛ برخی از پژوهش‌های پیشین از جمله؛ لی (۲۰۰۸)، چئونگ و لاو (۲۰۱۶) و سرهنگی و همکاران (۱۳۹۳)، جهت اندازه‌گیری متغیر FRC از شاخص فوگ و شاخص طول سند استفاده نموده‌اند، اما باتوجه به پژوهش بونسال و همکاران (۲۰۱۵) و لوگران و مکدونالد (۲۰۱۴)، شاخص فوگ، شاخص مناسبی جهت اندازه‌گیری پیچیدگی گزارشگری مالی نیست^۳. در پژوهش حاضر به تبعیت از پژوهش داموداران (۲۰۰۷)، ورهامی و محمدی (۱۳۹۹) و محمدی (۱۳۹۹)، از تعداد صفحات گزارش فعالیت هیات مدیره به عنوان معیاری جهت سنجش پیچیدگی گزارشگری مالی استفاده شده است. تعداد بالای صفحات گزارش‌های مالی نشان دهنده‌ی حجم بالای اطلاعات موجود در گزارش‌ها می‌باشد که تجزیه و تحلیل آن برای استفاده‌کنندگان از گزارش‌ها زمانبر و دشوار بوده که

حقیقت به وسیله‌ی درصد بالایی از سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران قابل فهم‌اند و درک می‌شوند (بونسال و همکاران، ۲۰۱۵؛ لوگران و مکدونالد، ۲۰۱۴)، بنابراین شاخص فوگ، شاخص مناسبی جهت سنجش پیچیدگی نمی‌باشد.

^۴ . Rebut Least Squares

^۱ . www.codal.ir

^۲ . www.fipiran.com

^۳ . متون تجارت دارای درصد زیادی از کلمات هستند که باتوجه به شاخص فوگ به عنوان کلمات پیچیده شناسایی می‌شوند زیرا بصورت چند هجایی هستند، اما در

به این ترتیب، تعداد ۶۰ شرکت به عنوان نمونه جهت آزمون فرضیه پژوهش انتخاب شدند (۶۰۰ شرکت - سال).

۶- آمار توصیفی

جدول شماره (۱)، آمار توصیفی متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

همانگونه که در جدول شماره (۱)، مشخص است میانگین متغیر تعداد صفحات گزارشگری مالی ۵۱.۲۴ می‌باشد که نشان می‌دهد تعداد صفحات گزارش فعالیت هیات مدیره در شرکت‌های مورد بررسی طی ۱۰ سال اخیر حدوداً ۵۰ صفحه می‌باشد. حداکثر صفحات گزارش فعالیت در میان شرکت‌های نمونه ۱۷۴ (چادرملو) و حداقل صفحات گزارش فعالیت ۱۳ (شرکت سینتا) می‌باشد. باتوجه به جدول (۱)، اندازه کمیته‌های حسابرسی به طور میانگین ۳.۱۲ بوده است. بزرگترین کمیته متشکل از ۵ نفر و کوچکترین متشکل از یک نفر بوده است. به طور میانگین ۵۹ درصد از افراد کمیته دارای تحصیلات تخصصی حسابداری یا گرایشهای آن (حسابرسی، حسابداری صنعتی و...) بوده‌اند. همچنین بطور میانگین ۶۸ درصد از اعضای کمیته مستقل بوده‌اند. ۱۷ درصد از افراد کمیته نیز به دارای تجربه مدیریت شرکت (مدیرعامل) بوده‌اند. میانگین سایر متغیرهای پژوهش نیز در جدول (۱)، ذکر شده است. انحراف معیار نشان دهنده پراکندگی داده‌ها از میانگین است. اگر انحراف معیار نزدیک به صفر باشد نشان می‌دهد که داده‌ها به میانگین نزدیک هستند. کم بودن مقدار انحراف معیار به این معناست که پراکندگی داده‌ها از میانگین کم و بالا بودن مقدار انحراف معیار به این معناست که پراکندگی داده‌ها از میانگین زیاد است. همانگونه که در جدول (۱)، مشخص است متغیر تعداد صفحات گزارش فعالیت دارای بیشترین میزان انحراف معیار و متغیر استقلال کمیته حسابرسی دارای کمترین میزان انحراف معیار است. همچنین ضریب کشیدگی همه‌ی متغیرها مثبت و نشان دهنده این مطلب است که توزیع آن‌ها بلندتر از توزیع نرمال است.

کمتر به نقاط دور افتاده طراحی شده است. تاکنون سه روش متفاوت برای حداقل مربعات پایدار ارائه شده است: برآورد M (هابر، ۱۹۷۳)، برآورد S (روسو و یوهای، ۱۹۸۴) و برآورد MM (یوهای، ۱۹۸۷). برآورد M نقاط دورافتاده متغیر وابسته را معرفی می‌کند که در آن مقدار متغیر وابسته به طور قابل توجهی از قاعده روش رگرسیون متفاوت است (باقی مانده‌های بزرگ) (دل‌انگیزان و همکاران، ۱۳۹۳). باتوجه به وجود نقاط دورافتاده در متغیر وابسته، در پژوهش حاضر از برآورد M استفاده شده است. به منظور معنادار بودن رابطه‌ی بین متغیرهای مستقل و وابسته از آزمون Z در سطح خطای ۵ درصد استفاده شده است. جهت نشان دادن درصد تغییرات متغیر وابسته که توسط متغیر مستقل توضیح داده می‌شود از ضریب تعیین تعدیل شده استفاده شده است. همچنین جهت بررسی فرض عدم وجود همخطی بین متغیرهای توضیحی (آزمون Correlations)، همسانی واریانس بین اجزاء اخلاص (آزمون گرافیکی)، تشخیص پانل یا پولد بودن داده‌ها (آزمون F- لیمر)، انتخاب الگوی اثرات تصادفی یا اثرات ثابت (آزمون هاسمن) و جهت بررسی وجود خودهمبستگی در میان اجزاء اخلاص از آزمون دوربین واتسون استفاده شده است. نتایج آزمونهای مذکور در ادامه نشان داده شده است.

۵-۲- جامعه آماری و حجم نمونه

جامعه‌ی آماری پژوهش حاضر شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران هستند. نمونه پژوهش با لحاظ معیارهای زیر و با استفاده از قاعده حذف سیستماتیک انتخاب شدند:

- شرکتها قبل از سال ۱۳۹۲ در تابلوهای معاملاتی شرکت بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده و تا پایان سال ۱۴۰۱ از تابلوهای معاملاتی حذف نشده باشند.
- سال مالی شرکتها منتهی به پایان اسفندماه باشد.
- شرکتها طی دوره پژوهش تغییر سال مالی نداده یا توقف فعالیت نداشته باشند.
- اطلاعات مربوط به متغیرها طی سالهای انجام پژوهش افشا شده باشد.

جدول (۱): آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

نوع متغیر	نام متغیر	تعداد مشاهدات	میانگین	حداکثر	حداقل	انحراف معیار	ضریب چولگی	ضریب کشیدگی
وابسته- پیچیدگی گزارشگری مالی	تعداد صفحات	۶۰۰	۵۱.۲۴	۱۷۴	۱۳	۲۲.۶۹	۰.۸۱	۴.۳۵
	لگاریتم تعداد صفحات	۶۰۰	۳.۸	۵	۳	۰.۴۹	-۰.۳۵	۳.۱۷
	اندازه	۶۰۰	۳.۱۲	۵	۱	۰.۵۹	۱.۶۶	۹.۹۹

نوع متغیر	نام متغیر	تعداد مشاهدات	میانگین	میانه	حداکثر	حداقل	انحراف معیار	ضریب چولگی	ضریب کشیدگی
مستقل- اثربخشی کمیته حسابرسی	تخصص مالی	۶۰۰	.۱۵۹	.۱۶۶	۱	۰	.۳۱	-.۱۴۵	۲.۳۷
	استقلال	۶۰۰	.۱۶۸	.۱۶۶	۱	۰	.۱۹	-۱.۲۵	۷.۵۱
	تجربه	۶۰۰	.۱۱۷	۰	۱	۰	.۲۱	۱.۱۲	۳.۸۳
کنترلی	اندازه شرکت	۶۰۰	۱۵.۲۶	۱۵	۲۱	۱۲	۱.۷۹	.۸۳	۳.۲۱
	متغیر دوجویی	۶۰۰	.۳۶	۰	۱	۰	.۴۸	.۱۵۵	۱.۳۰

۷- بررسی فرض عدم وجود همخطی بین متغیرهای توضیحی

نتایج ارائه شده در جدول (۲)، نشان می‌دهد که اندک همخطی بین متغیرهای توضیحی قابل چشم‌پوشی می‌باشد (معمولا هنگامی که وابستگی بین متغیرهای توضیحی کمتر از ۵۰ درصد باشد، همخطی بین آنها قابل اغماض است).

در پژوهش حاضر جهت بررسی وجود یا عدم وجود همخطی بین متغیرهای توضیحی از آزمون Correlations در نرم‌افزار آماری Eviews استفاده شده است. نتایج آزمون به شرح جدول (۲)، است.

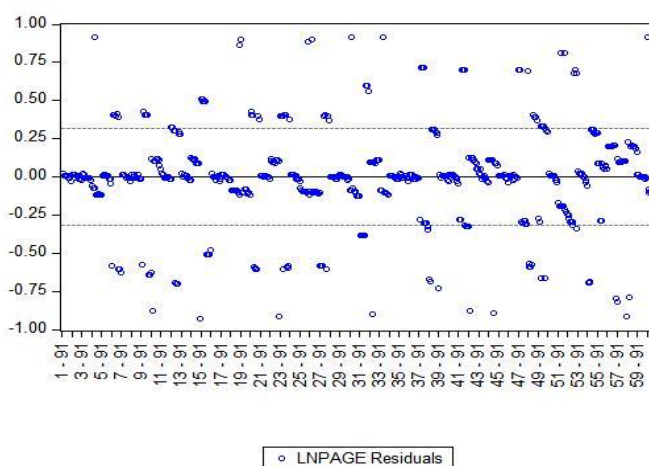
جدول (۲): بررسی همخطی

متغیر دوجویی	اندازه شرکت	اندازه کمیته	استقلال	تخصص	تجربه
					۱
					-.۱۰۶۸
			۱		.۱۱۸
		۱			.۲۰
	۱				.۳۴۳
۱	.۴۶	.۱۸	-.۱۰۸۱	-.۱۰۲۲	.۳۴۸

۸- بررسی فرض همسانی واریانس اجزاء خطاء

وجود همسانی واریانس در میان جملات خطاء از روش گرافیکی استفاده شده است. نتایج آزمون مذکور به شرح شکل (۱)، است.

باتوجه به پژوهشهای پیشین (صلاحی نژاد و سعادت، ۱۳۹۳؛ ورهرامی و محمدی، ۱۳۹۹)، در پژوهش حاضر به منظور بررسی

شکل (۱): نتایج آزمون همسانی واریانس اجزاء خطاء

همانگونه که در شکل (۱)، نشان داده شده است، هیچگونه الگوی مشخصی بین اجزاء خطاء وجود ندارد و پراکنش داده‌ها حول محور صفر می‌باشد، بنابراین می‌توان گفت که ناهمسانی واریانس بین جملات خطاء وجود ندارد.

۹- نتایج آزمونهای F- لیمر و هاسمن

در جدول (۳)، نتایج آزمونهای F- لیمر و هاسمن ارائه شده است.

به منظور تشخیص پانل یا پولد بودن داده‌ها از آزمون F- لیمر استفاده شده است. نتایج آزمون مذکور نشان دهنده پانل بودن داده‌ها است. همچنین نتایج آزمون هاسمن نشان می‌دهد که الگو به صورت اثرات ثابت می‌باشد. در چنین شرایطی مدل با استفاده از روش LSDV تخمین زده می‌شود. اما با توجه به وجود مشاهدات دوره افتاده در متغیر وابسته، در پژوهش حاضر، به تبعیت از پژوهش دل‌انگیزان و همکاران (۱۳۹۳) و وره‌رامی و محمدی (۱۳۹۹)، از برآورد M و روش حداقل مربعات پایدار استفاده شده است.

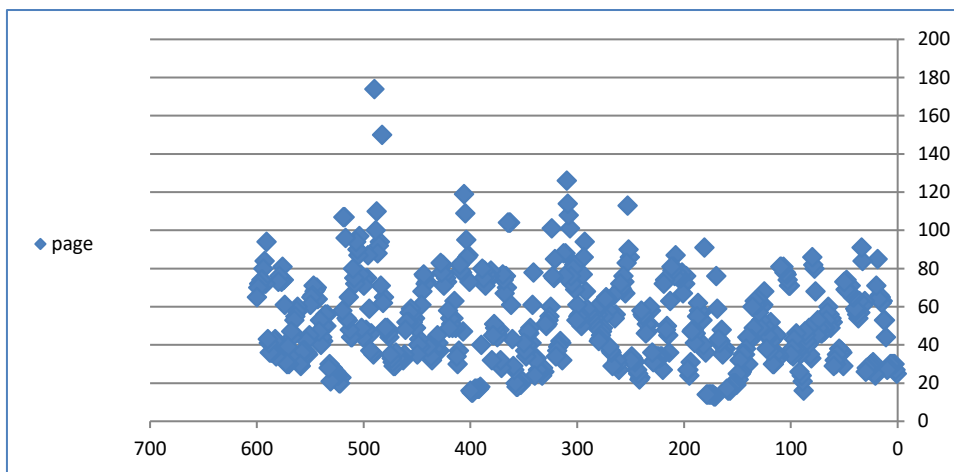
جدول (۳): نتایج آزمون f- لیمر و هاسمن

F لیمر		هاسمن			
Cross- Section F	Prob	تعیین مدل	Chi-Square	Prob	تعیین الگو
۱۱.۹۸	۰.۰۰۰۰	پانل	۱۳.۵۴	۰.۰۳۵۱	اثرات ثابت

اساس اعتبار ضرایب مدل رگرسیون تایید می‌شود. مقدار آماره دوربین واتسون برابر با ۱.۹۷ می‌باشد که نشان می‌دهد خودهمبستگی بین جملات خطاء وجود ندارد. به عبارت بهتر؛ جزء خطای یک مشاهده تحت تاثیر مشاهده دیگر قرار نمی‌گیرد. همچنین با توجه به آنکه در این پژوهش تعداد شرکت‌های نمونه ۶۰ مورد می‌باشد، بنابراین براساس قضیه حد مرکزی ($n \geq 30$ می‌باشد) می‌توان گفت که توزیع جملات خطاء به صورت نرمال می‌باشد. با توجه به جدول (۴)، همانگونه که انتظار می‌رفت، ضریب متغیرهای اثربخشی کمیته حسابرسی منفی و معنادار بوده که نشان می‌دهد بین متغیرهای اندازه، تخصص حسابداری، استقلال و تجربه اعضای کمیته حسابرسی و پیچیدگی گزارشگری مالی در سطح ۹۹ درصد اطمینان ارتباط منفی و معناداری وجود دارد. به عبارت بهتر هر اندازه که کمیته حسابرسی بزرگتر باشد و اعضای آن مستقل‌تر، باتجربه‌تر و دارای دانش تخصصی حسابداری باشند، پیچیدگی گزارشگری مالی کاهش می‌باشد.

۱۰- بررسی وجود یا عدم وجود مشاهدات (نقاط) دورافتاده در متغیر وابسته

شکل (۲)، وجود نقاط دورافتاده در متغیر وابسته را نشان می‌دهد. شکل شماره (۲)، نقاط دورافتاده در متغیر وابسته (تعداد صفحات گزارش فعالیت هیئت مدیره) را نشان می‌دهد، وجود مشاهدات دورافتاده بخش بالای شکل کامل واضح و مشخص است. بنابراین استفاده از روش حداقل مربعات پایدار (RLS) منجر به افزایش کارایی خواهد شد (هابر، ۱۹۷۳؛ نقل در دل‌انگیزان و همکاران، ۱۳۹۳). بر همین اساس در پژوهش حاضر به منظور افزایش کارایی، از روش حداقل مربعات پایدار (RLS) استفاده شده است. آماره R^2_N یک نوع مقاوم از آماره والد است که فرضیه صفر آن دال بر صفر بودن تمام ضرایب می‌باشد و برای محاسبه آن از فرم درجه دوم آزمون والد استفاده می‌شود (دل‌انگیزان و همکاران، ۱۳۹۳). همانگونه که در جدول مشخص است، نتایج آماره R^2_N حاکی از رد فرضیه صفر (صفر بودن ضرایب) می‌باشد، بر همین

شکل (۲): نقاط دوره افتاده در متغیر وابسته

جدول (۴): نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

FRC= $\alpha_0 + \beta_0 \text{ACSize} + \beta_1 \text{ACExp} + \beta_2 \text{ACInd} + \beta_3 \text{ACExp} + \beta_4 \text{Size} + \beta_5 \text{VM} + \varepsilon$			
معناداری	آماره Z-Statistic	ضریب	متغیر
۰.۰۰۰۰	۵.۵۹	۴	α_0
۰.۰۰۰۰	-۳۰.۹۸	-۳.۶۴	اندازه کمیته
۰.۰۰۰۰	-۴۱.۰۸	-۸.۷۲	تخصص اعضای کمیته
۰.۰۰۰۰	-۲۸۱.۱۷	-۹.۵۲	استقلال اعضای کمیته
۰.۰۰۰۰	-۵.۲۶	-۱.۷۴	تجربه اعضای کمیته
۰.۰۰۰۰	-۱۲۹.۰۸	-۵.۵۱	اندازه شرکت
۰.۰۰۰۰	۶۹.۳۰	۱.۱۰	متغی دووجهی
	.۴۶		ضریب تعیین تعدیل شده
	۱۰۲۶۹۶		R^2_N
	۰.۰۰۰۰۰۰		احتمال آماره R^2_N
	۱.۹۷		آماره دوربین واتسون
	۶۰۰		تعداد مشاهدات

وظایف نظارتیشان اندک است. در واقع کمیته‌های بزرگتر متشکل از افراد باتجربه و متخصص بیشتری است که دانش خود را بایکدیگر به اشتراک می‌گذارند و قدرت نظارتی بیشتری نیز دارند. این امر سبب می‌شود آنها به بر اقدامات مدیریت نظارت بیشتری داشته باشند و به آسانی و بدون محدودیت در مورد اقدامات مدیریت پرس و جو کنند. از همین رو مدیریت نیز محافظه‌کاری بیشتری را مدنظر قرار می‌دهد و از ارائه گزارشهای مبهم و پیچیده خودداری می‌کنند. یافته‌های فرضیه اول مطابق با پژوهش گلال و همکاران (۲۰۲۲)، باکستر و کاتر (۲۰۰۹)، لین و هوانگ (۲۰۱۰) و فودیو و همکاران (۲۰۱۳)، است، آنها در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند که کمیته‌های حسابرسی بزرگتر تأثیر منفی و معناداری بر روی مدیریت سود در شرکتها دارند. هرچند که الکادی و همکاران (۲۰۱۲) و ابوت و

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

باتوجه به مبانی نظری ذکر شده، در پژوهش حاضر انتظار بر این بود که اثربخشی کمیته حسابرسی تأثیر منفی و معناداری بر پیچیدگی گزارشگری مالی داشته باشد، یافته‌های ارائه شده در جدول (۴)، نیز نشان می‌دهد که اثربخشی کمیته حسابرسی شامل؛ اندازه، تخصص حسابداری، استقلال و تجربه اثر منفی و معناداری بر پیچیدگی گزارشهای مالی دارد. فرضیه اول پژوهش بیان داشت که "بین اندازه کمیته حسابرسی و پیچیدگی گزارشگری مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد". نتایج ارائه شده در جدول (۴)، نیز موید این موضوع می‌باشد. به عبارت بهتر؛ هرچقدر اندازه کمیته حسابرسی بزرگتر باشد، انتظار بر این است که پیچیدگی گزارشگری مالی کاهش یابد. وافیز (۲۰۰۵)، اشاره می‌کند که اثربخشی کمیته‌های حسابرسی کوچک در انجام

گزارشگری مالی ندارند و وظایف نظارتیشان را به درستی انجام نمی‌دهند. در واقع هنگامی که اعضای کمیته حسابرسی دارای تجارب مدیریتی (مدیرعاملی) باشند، قدرت، اعتبار و اعتماد به نفس بالاتری جهت نظارت و اعمال قدرت بر مدیریت جهت ارائه درست و بدون ابهام گزارشهای مالی دارند. بنابراین انتظار می‌رود در صورتی که اعضای کمیته حسابرسی تجربه مدیرعاملی داشته باشند، بهتر بتوانند بر اقدامات مدیران نظارت کنند و بر همین اساس آنها را از ارائه گزارشهای مبهم و پیچیده باز دارند. یافته‌های این فرضیه مطابق با پژوهش کوهن و همکاران (۲۰۱۴)، زی و همکاران (۲۰۰۳) و کیپ کوچ و رونو (۲۰۱۶)، می‌باشد. هر چند که این یافته برخلاف یافته‌های پژوهش چوی و همکاران (۲۰۲۰)، می‌باشد. با توجه به یافته‌های پژوهش، جهت اثربخش نمودن کمیته حسابرسی در زمینه وظایف نظارتی، پیشنهاد می‌شود که اعضای کمیته به صورتی انتخاب شوند که دارای تجارب مدیرعاملی باشند، رشته تحصیلی آنها صرفاً حسابداری باشد (با توجه به آشنایی و تسلط آن در امور تخصصی و تهیه گزارشهای مالی)، همه اعضای کمیته مستقل باشند و در نهایت مراجع نظارتی شرکتها را ملزم به داشتن کمیته‌های حسابرسی بزرگتر کنند. در پژوهش‌های آینده می‌توان سایر مولفه‌های کمیته حسابرسی و اعضای آن و تاثیرش بر پیچیدگی گزارشگری مالی را مورد بررسی قرار داد (برای مثال؛ دوره تصدی اعضا، سطح تحصیلات اعضا، جنسیت اعضا و...).

فهرست منابع

- * ارباب سلیمانی، عباس و نفری، محمود (۱۳۸۷). "اصول حسابرسی"، تهران، سازمان حسابرسی، ۱۳۸۷.
- * بیگلرخانی، غلامرضا، طالب‌نیا، قدرت‌اله. (۱۴۰۱). تبیین رابطه بین پیچیدگی گزارشات مالی مورد استفاده سرمایه‌گذاران با حاکمیت شرکتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دانش سرمایه‌گذاری، دوره ۱۱، شماره ۴۱. ۵۷۷-۶۰۸.
- * بیگلرخانی، غلامرضا، طالب‌نیا، قدرت‌اله. (۱۴۰۰). اثرات کاهش پیچیدگی گزارشگری مالی با مسئولیت اجتماعی و مدیریت سود، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، دوره ۱۰، شماره ۳۸، ۱۸۳-۲۰۳.
- * بختیاری صفا، لیلا، رضایی، فرزین و نژاد تولمی، بابک. (۱۴۰۰). تاثیر پیچیدگی گزارشگری مالی بر تخصص حسابداری اعضای هیئت مدیره و تخصص حسابداری اعضای کمیته‌ی حسابرسی و ضعف کنترل داخلی، پژوهش‌های حسابرسی حرفه‌ای، دوره ۲، شماره ۵، ۱۵۸-۱۸۰.

همکاران (۲۰۰۴)، به رابطه معناداری بین اندازه کمیته حسابرسی و مدیریت سود دست نیافتند. فرضیه دوم پژوهش بیان داشت که "بین تخصص حسابداری اعضای کمیته حسابرسی و پیچیدگی گزارشگری مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد". نتایج ارائه شده در جدول (۴)، نیز موید این موضوع می‌باشد. به عبارت بهتر؛ در صورتیکه تعداد بیشتری از افراد کمیته حسابرسی دارای تحصیلات حسابداری باشند، انتظار بر این است که پیچیدگی گزارشگری مالی کاهش یابد. زیرا مطابق با پژوهش دالیوال و همکاران (۲۰۱۰)، غفران و اوسولیان (۲۰۱۷)، و سلطانا و وان در زان (۲۰۱۳)، اعضای کمیته حسابرسی با تخصص حسابداری نسبت به اعضای کمیته با سایر گرایشهای مالی، تاثیر بیشتری بر فرآیند گزارشگری مالی دارند و در انجام وظایف نظارتیشان موفق‌ترند. استدلال بر این است که متخصصان حسابداری با توجه به رشته تحصیلی و تجارب حسابداری (تهیه گزارشهای مالی مختلف) با گزارشهای مالی آشناتر هستند، بر همین اساس بهتر می‌تواند حوزه‌های پیچیده و مبهم در گزارشها را شناسایی نمایند و مانع از ارائه گزارشهای پیچیده و مبهم توسط مدیریت شوند. یافته حاصل از این فرضیه مطابق با پژوهش ولت (۲۰۱۸)، است، او در پژوهش خود به این نتیجه دست یافت که تخصص مالی کمیته حسابرسی منجر به کاهش پیچیدگی گزارشهای مالی می‌شود. فرضیه سوم پژوهش بیان داشت که "بین استقلال اعضای کمیته حسابرسی و پیچیدگی گزارشگری مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد". نتایج جدول (۴)، نیز نشان دهنده‌ی همین موضوع می‌باشد، به عبارت بهتر؛ انتظار بر این است که هر اندازه اعضای کمیته حسابرسی مستقل از مدیریت باشند، پیچیدگی گزارشهای مالی کاهش یابد. زیرا اعضای مستقل کمیته به دلیل آنکه هیچگونه ارتباطی با شرکت ندارند (مالی و...) بهتر می‌توانند بر فرآیند گزارشگری و اقدامات مدیریت نظارت کنند و در صورت ارائه گزارشهای مبهم و پیچیده توسط مدیریت، او را مورد مواخذه قرار می‌دهند. در واقع وجود ویژگی استقلال در میان اعضای کمیته حسابرسی منجر به کنترل و نظارت بهتر بر فرآیند گزارشگری مالی خواهد شد (کوه و همکاران، ۲۰۰۷). یافته حاصل از این فرضیه مطابق با پژوهش لاری و تیلور (۲۰۱۲) و دسوکی و خاشرمه (۲۰۱۶)، می‌باشد. فرضیه چهارم پژوهش بیان داشت که "بین تجربه اعضای کمیته حسابرسی و پیچیدگی گزارشگری مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد". نتایج ارائه شده در جدول (۴)، نیز نشان دهنده‌ی همین موضوع می‌باشد، به عبارت بهتر؛ اعضای باتجربه (تجربه مدیرعاملی) کمیته حسابرسی پیچیدگی گزارشگری مالی را کاهش دهند. افراد بی‌تجربه احتمالاً تصمیمات نابهینه می‌گیرند و دانش کافی در خصوص فرآیند

- * Agrawal, A. and Chadha, S. (2005), "Corporate governance and accounting scandals", *The Journal of Law and Economics*, Vol. 48 No. 2, 371-406.
- * Ajina, Ajina, Mhamed Laouiti, and Badreddine Msolli. (2016). Guiding through the Fog: Does annual report readability reveal earnings management? *Research in International Business and Finance* 38: 509-16.
- * Al-hadrami, A et al. (2022). The impact of an audit committee's independence and competence on investment decision: a study in Bahrain, *Asian Journal of Accounting Research*, Volume 5, Issue 2.
- * Alkadi, H., Khalifa, H., & Hanefah, M. M. (2012). Audit Committee Characteristics and Earning Management in Malaysian Shariah-Compliant Companies. *Business & Management Review*, 2, 52-61.
- * ASX Corporate Governance Council (ASX CGC). (2003). Principles of good corporate governance and best practice recommendations. 1st ed. Sydney, NSW Australia: ASX Corporate Governance Council.
- * Baatwah, S. R., Salleh, Z., & Ahmad, N. (2015). Corporate governance mechanisms and audit report timeliness: Empirical evidence from Oman. *International Journal of Accounting, Auditing and Performance Evaluation*, 11(3-4), 312-337.
- * Baatwah, Saeed Rabea, Abood Mohammad Al-Ebel, and Muneer Rajab Amrah. (2019). ACC accounting expertise and audit report timeliness: The moderating effect of chair characteristics. *Asian Review of Accounting* 27: 273-306.
- * Baik, Bet al. (2023). Organization Complexity, Financial Reporting Complexity, and Firms' Information Environment, <https://ssrn.com/abstract=4413814>.
- * Bani-Khalid, Tareq, Ahmad Farhan Alshira'h, and Malek Hamed Alshirah. (2022). Determinants of Tax Compliance Intention among Jordanian SMEs: A Focus on the Theory of Planned Behavior. *Economies* 10: 30.
- * Barbadillo R. E., B. E. Lopez and G. A. Nieves, (2007). Managerial Dominance and Audit Committee Independence in Spanish Corporate Governance, *Journal Manage Governance*, Vol. 11, No. 3, , 311-352.
- * Baxter, P., & Cotter, J. (2009). Audit Committees and Earnings Quality. *Accounting and Finance*, 49, 267-290.
- * Bedard, J., Chtourou, S.M. and Courteau, L. (2004), "The Effect of Audit Committee Expertise, Independence, and Activity on Aggressive Earnings Management", *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, Vol. 23 No.2, 15-37.
- * Bedford, Norton M., and Vahe Baladouni. (1962). A Communication Theory Approach to Accountancy Author. *The Accounting Review*, 37: 650-59.
- * Blue Ribbon Committee (1999), 'Report and recommendations of the Blue Ribbon Committee on Improving the Effectiveness of Corporate Audit Committees', *The Business Lawyer*, vol. 54, no. 2, 1067-1095.
- * board of directors' report in Egyptian environment, https://abj.journals.ekb.eg/article_126565_8cc6e992ac562113bebf5e370a0cc5ee.pdf
- * دل‌انگیزان، سهراب؛ خانزادی، آزاد؛ حیدریان، مریم. (۱۳۹۳). بررسی اثرات تغییر قیمت سوخت بر تولید گازهای گلخانه‌ای در بخش حمل و نقل جاده‌ای ایران: رویکرد حداقل مربعات پایدار (RLS). *فصلنامه اقتصاد مقداری (بررسی‌های اقتصادی سابق)*، دوره ۱۱، شماره ۴، ۴۷-۷۷.
- * رحیمی، زهرا، زنجیردار، مجید و حیدری، مریم. (۱۳۹۹). تأثیر پیچیدگی گزارشگری مالی بر هم حرکتی سهام؛ عامل-های ریسک تاخیر حسابداری و غیرحسابداری و کارایی قیمت‌گذاری سهام در میان سهامداران کوچک و بزرگ در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، *رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری*، شماره ۲۷، ۴(۱۲)، ۸۲-۱۰۸.
- * سرهنگی، حجت، ابراهیمی، سعید و الهیاری ابهری، حمید. بررسی اثر پیچیدگی گزارشگری مالی بر رفتار معاملاتی سرمایه‌گذاران در بازار سرمایه ایران. (۱۳۹۳). *فصلنامه بورس اوراق بهادار*، سال هفتم، شماره ۲۷، ۵۹-۷۸.
- * صلاحی نژاد، مریم و سعادت، شهرزاد. (۱۳۹۳). تأثیر اعتبار حسابرسی در جذب کمک‌های بلاعوض در موسسات غیر انتفاعی، *فصلنامه دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*، سال سوم، شماره نهم.
- * محمدیان، محمد (۱۳۹۰). "نقش و روابط حسابرس، کمیته حسابرسی و هیئت مدیره در پاسخگویی به سهامداران". *فصلنامه حسابرس*، شماره ۵۶، دی ۹۰.
- * محمدی، پویان (۱۳۹۹). *تقلب مدیریت و پیچیدگی گزارشگری مالی*، ششمین کنفرانس بین‌المللی مدیریت امور مالی، تجارت، بانک، اقتصاد و حسابداری.
- * ورهرامی، ویدا، محمدی، پویان. (۱۳۹۹). تأثیر دوره همکاری مدیرعامل و مدیر حسابرسی داخلی بر پیچیدگی گزارشگری مالی، *پژوهش‌های تجربی حسابداری*، سال دهم، شماره ۳۷، ۲۱۳-۲۳۴.
- * Aanu, O.S., I. F. Odianonsen, and O.I. Foyeke. (2014). Effectiveness of Audit Committee and Firm Financial Performance in Nigeria: An Empirical Analysis. *Journal of Accounting and Auditing: Research & Practice*. DOI: 10.5171/2014.301176.
- * Abbott, L.J., Parker, S. and Peters, G.F. (2004), "Audit Committee Characteristics and Restatements", *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, Vol. 23 No.1, 69-87.
- * Abernathy, J. L., Beyer, B., Masli, A., & Stefaniak, C. (2014). The association between characteristics of AC accounting experts, AC chairs, and financial reporting timeliness. *Advances in Accounting*, 30(2), 283-297.

- Certified Accountants. Retrieved May 1, 13:32, (2023) from: https://graduate.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/financial_reporting/tech-ms-com.pdf
- * Curtis, J. K. (1995), "Readability of annual reports: Western versus Asian evidence", *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol. 8 No. 2, 4-17.
- * Curtis, J. K. (1998), "Annual report readability variability: tests of the obfuscation hypothesis", *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol. 11 No. 4, 459-471.
- * D'Aveni, R. A., (1990), Top managerial prestige and organizational bankruptcy, *Organization Science* 1(2), 121-142.
- * Dalwai, T., Mohammadi, S.S., Chugh, G. and Salehi, M. (2021), "Does intellectual capital and corporate governance have an impact on annual report readability? Evidence from an emerging market", *International Journal of Emerging Markets*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/IJOEM-08-2020-0965>.
- * Damodaran, A. (2007). Information transparency and valuation: can you value what you cannot see?. *Managerial Finance*, Vol. 33 No. 11, 877-892.
- * DeFond, M.L. and Francis, J.R. (2005), "Audit Research after Sarbanes-Oxley", *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, Vol. 24 No.s-1, pp. 5-30.
- * Desoky, A.M. and Khasharmeh, H. (2016), "Perceptions on the impact of audit committees on financial reporting quality: evidence from Bahrain", *Journal of Accounting and Auditing*, Vol. 4 No. 2, 231-252.
- * DeZoort, F. T. (1998). AN ANALYSIS OF EXPERIENCE EFFECTS ON AUDIT COMMITTEE MEMBERS' OVERSIGHT JUDGMENTS, *Accounting, Organization and society*, Vol. 23, No. 1, 1-21.
- * DeZoort, F. T., and S. E. Salterio, 2001, The effects of corporate governance experience and financial-reporting and audit knowledge on audit committee members' judgments, *Auditing: A Journal of Practice & Theory* 20(2), 31-47.
- * Dhaliwal, D., Naiker, V. and Navissi, F. (2010), "The association between accruals quality and the characteristics of accounting experts and mix of expertise on audit committees", *Contemporary Accounting Research*, Vol. 27 No. 3, 787-827.
- * Dyer, T., M. Lang, and L. Stice-Lawrence. (2017). The evolution of 10-K textual disclosure: Evidence from Latent Dirichlet Allocation. *Journal of Accounting and Economics* 64 (2-3): 221-45.
- * Endrawes, M et al. (2020). Audit committee characteristics and financial statement comparability, *Accounting & Finance*, Volume60, Issue3, 2361-2395.
- * Ezat, A, N. (2019). the impact of corporate governance structure on the readability of board of directors' report in Egyptian environment, https://abj.journals.ekb.eg/article_126565.html.
- * Ferreira I.(2008). The Effect of Audit Committee Composition and Structure on the Performance of
- * Bonner, S. E. (1990). Experience effects in auditing: the role of task-specific knowledge. *The Accounting Review*, January, 72-92.
- * Bonsall, S.B, Leone, A.J& Miller, B. P. (2015).A Plain English Measure of Financial Reporting Readability.Retrieved May 10, 2023, 07:12 from: <https://pdfs.semanticscholar.org/2d81/238b25f9cb7ec635592cfbb19ac82366d808.pdf>.
- * Boubaker, Sabri, Dimitrios Gounopoulos, and Hatem Rjiba. (2019). Annual report readability and stock liquidity. *Financial Markets, Institutions and Instruments* 28: 159-86.
- * Braiotta, L., (2000), *The Audit Committee Handbook* (John Wiley & Sons, New York, NY).
- * Bravo, F., & Reguera-Alvarado, N. (2019). Sustainable development disclosure: Environmental, social, and governance reporting and gender diversity in the audit committee. *Business Strategy and the Environment*, 28(2), 418-429.
- * Bruynseels, L. and Cardinaels, E. (2014), "The audit committee: management watchdog or personal friend of the CEO?", *The Accounting Review*, Vol. 89 No. 1, 113-145.
- * Bryan, D., M. C. Liu, S. L. Tiras, and Z. Zhuang, (2013), Optimal versus suboptimal choices of accounting expertise on audit committees and earnings quality, *Review of Accounting Studies* 18(4), 1123-1158.
- * Buchalter, S., and K. Yokomoto. (2003). Audit committees' responsibilities and liability. *The CPA Journal* 73 (3): 18-24.
- * Carcello, J. V., T. L. Neal, Z. Palmrose, and S. Scholz. (2006). CEO involvement in selecting board members and audit committee effectiveness. Working paper. Nashville, TN US. University of Tennessee.
- * Chakraborty, I, A.J. Leone, M. Minutti-Meza, and M. Phillips. (2022). Financial statement complexity and bank lending. *The Accounting Review* 97 (3): 155-178.
- * Cheung, E & Lau, J. (2016).Readability of Notes to the Financial Statements and the Adoption of IFRS. *Australian Accounting Review* No. 77 Vol. 26 Issue 2, 162-176.
- * Choi, S et al. (2020), Audit committee members with CEO experience and the value of cash holdings, *Managerial Auditing Journal*, Volume 35 Issue 7.
- * Cohen, J., G. Krishnamoorthy, and A. M. Wright, (2002), Corporate governance and the audit process, *Contemporary Accounting Research* 19(4), 573-594.
- * Cohen, J.R., Hoitash, U., Krishnamoorthy, G. and Wright, A.M. (2014), "The effect of audit committee industry expertise on monitoring the financial reporting process", *The Accounting Review*, Vol. 89 No. 1, 243-273.
- * Colbert, J. L. (1989). The effect of experience on auditors' judgments. *Journal of Accounting Literature*, 8, 137-149.
- * Colquhoun, Lachlan. (2018). The Annual Report: Is Shorter Better?IN THEBLACK. Intheblack. September 14. Available online: <https://www.intheblack.com/articles/2018/09/14/annual-report-shorter-better> (accessed on 4 May 2023).
- * Complexity in Financial Reporting.(2009). ACCA MeMbeRssuRvey,The Association of Chartered

- Evidence Nairobi Securities Exchange, Kenya, *Research Journal of Finance and Accounting*, Vol.7, No.15, 87-95.
- * Klein, A. (2002). Economic determinants of audit committee independence. *The Accounting Review* 77 (2): 435-452.
- * Klein, A., (2002). Audit committee, board of director characteristics, and earnings management. *Journal of Accounting and Economics* 33, 375-400.
- * Klein, April. (1998). Firm performance and board committee structure. *Journal of Law and Economics* 41(1): 275-304.
- * Koh, P.S., Laplante, S.K. and Tong, Y.H. (2007), "Accountability and value enhancement roles of corporate governance", *Accounting and Finance*, Vol. 47, 305-333.
- * Krishnan, J. (2005). Audit committee quality and internal control: An empirical analysis. *The Accounting Review* 80 (2): 649-675.
- * Kristian, M & Siswanto, H, P. (2020). The Effect of Audit Committee Size, Independent Commissioner Size, and Shareholder Equity Ratio on Financial Distress Avoidance: A Study on Public Companies in Manufacturing Sector Listed in IDX During 2015-2017, *Advances in Economics, Business and Management Research*, volume 174, Proceedings of the Ninth International Conference on Entrepreneurship and Business Management (ICEBM 2020), 428- 435.
- * Kumar, G. (2014), "Determinants of Readability of Financial Reports of U.S.-Listed Asian Companies", *Asian Journal of Finance & Accounting*, Vol. 6 No. 2, 1-18.
- * Kusnadi, Y., Leong, K.S., Suwardy, T. and Wang, J. (2016), "Audit committees and financial reporting quality in Singapore", *Journal of Business Ethics*, Vol. 139 No. 1, 197-214.
- * Lary, A.M. and Taylor, D.W. (2012), "Governance characteristics and role effectiveness of audit committees", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 27 No. 4, 336-354.
- * Lawrence, A. (2013). Individual investors and financial disclosure. *Journal of Accounting and Economics* 56: 130-47.
- * Lee, T., & Stone, M. (1996). Economic agency and audit committees: responsibilities and membership composition. *Forthcoming in International Journal of Auditing*.
- * Li, F. , (2008). Annual report readability, current earnings, and earnings persistence. *Journal of Accounting and Economics* 45, 221-247.
- * Li, J., Mangena, M. and Pike, R. (2012), "The Effect of Audit Committee Characteristics on Intellectual Capital Disclosure", *British Accounting Review*, Vol.44 No.2, 98-110.
- * Lin, J. W., & Hwang, M. I. (2010). Audit Quality, Corporate Governance, and Earnings Management: A Meta-Analysis. *International Journal of Auditing*, 14, 57-77.
- * Lindsell, D. (1992). Blueprint for an effective audit committee. *Accountancy*, December, p. 104.
- * Lo, Kin, Felipe Ramos, and Rafael Rogo. (2017). Earnings management and annual report readability. *Journal of Accounting and Economics* 63: 1-25.
- Audit Committees, *Meditaria Accountancy Research*, Vol. 16, No. 2, 89-106.
- * Final Report of the Advisory Committee on Improvements to Financial Reporting to the United States Securities and Exchange Commission, SEC. (2008).
- * Financial Reporting Council Annual Report (FRC) (2015).
- * Fodio, M. I., Ibikunle, J., & Oba, V. C. (2013). Corporate Governance Mechanisms and Reported Earnings Quality in Listed Nigerian Insurance Firms. *International Journal of Finance and Accounting*, 2, 279-286.
- * Furqaan, Abdirahman, Hairul Azlan Annuar, Hamdino Hamdan, and Hafiz Majdi Abdul Rashid. (2019). Overlapping memberships on the audit and other board committees: Impacts on FRQ. *Asian Journal of Accounting Perspectives* 12: 49-77.
- * Galal, H, M et al. (2022). The Relation between Audit Committee Characteristics and Earnings Management: Evidence from Firms Listed on the Egyptian Stock Market. *American Journal of Industrial and Business Management*, 12, 1439-1467.
- * García-Sánchez, I. M., García-Meca, E., & Cuadrado-Ballesteros, B. (2017). Do financial experts on audit committees matter for bank insolvency risk-taking? The monitoring role of bank regulation and ethical policy. *Journal of Business Research*, 76, 52-66.
- * Ghafran, C., & O'Sullivan, N. (2017). The impact of audit committee expertise on audit quality: Evidence from UK audit fees. *The British Accounting Review*, 49(6), 578- 593.
- * Guay, W., Samuels, D., and Taylor, D. (2016), "Guiding through the Fog: Financial statement complexity and voluntary disclosure", *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 62 No. 2-3, 234-269.
- * Hoberg, G., and C. M. Lewis, (2014), Do fraudulent firms strategically manage disclosure, *Vanderbilt Owen Graduate School of Management Research Paper* (2298302).
- * Hoitash, R. and Hoitash, U. (2009), "The role of audit committees in managing relationships with external auditors after SOX: evidence from the USA", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 24 No. 4, 368-397.
- * Hraskey, Sue, and Bernadette Smith. (2006). Concise corporate reporting: Communication or symbolism? *Corporate Communications: An International Journal* 13: 418-32.
- * Hundal, S. (2013). Independence, Expertise and Experience of Audit Committees: Some Aspects of Indian Corporate Sector, *American International Journal of Social Science*. No.5, Vol 2.
- * Karamanou, I. and Vafeas, N. (2005), "The Association between Corporate Boards, Audit Committees, and Management Earnings Forecasts: An Empirical Analysis", *Journal of Accounting Research*, Vol. 43 No. 3, 453- 486.
- * Kim, C., K. Wang, and L. Zhang. (2019). Readability of 10-K Reports and Stock Price Crash Risk. *Contemporary Accounting Research* 36(2): 1184-1215.
- * Kipkoeh, S.R & Rono, L. (2016). Audit Committee Size, Experience and Firm Financial Performance.

- evidence from a voluntary governance system. *Accounting Horizons* 23 (3), 245–263.
- * Shauki, E. R. and Oktavini, E. (2022), Earnings Management and Annual Report Readability: The Moderating Effect of Female Directors, *Int. J. Financial Stud.*, 10(3), 73; <https://doi.org/10.3390/ijfs10030073>.
- * Smith, James E., and Nora P. Smith. (1971). A Measure of the Performance of the Communication Function of Financial Reporting. *The Accounting Review* 46: 552–61.
- * Soper, F. J. and Dolphin, R. (1964), “Readability and corporate annual reports”, *The Accounting Review*, Vol. 39 No.2, 358-362.
- * Srinivasan, P., Srinivasan, R. and Marques, A. (2017), “Narrative analysis of annual reports – A study of communication efficiency”, Working Paper No.486, Indian Institute of Management Bangalore, 1-20.
- * Subramanian, R., Insley, R.G., and Blackwell, R. Q. (1993), Performance and Readability: A Comparison of Annual Reports of Profitable and Unprofitable Corporations”, *The Journal of Business Communication*, Vol. 30 No. 1, 49-61.
- * Sultana, N. Audit Committee Effectiveness and Earnings Conservatism – An Australian Analysis. PhD diss. Curtin University, 2010.
- * Sultana, N et al. (2019). Experience of Audit Committee Members and Audit Quality, *European Accounting Review*, Volume 28, Issue 5, 947- 975.
- * Sultana, N. & Van der Zahn, J-L. W. Mitchell. (2013), “Earnings conservatism and audit committee financial expertise”, *Accounting & Finance*, 1-32.
- * Sun, M. and Xu, W. (2017), “Short Selling and Readability in Financial Disclosures: A Controlled Experiment”, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3015101> / (accessed 12 May 2023).
- * Vafeas, N. (2005). Audit Committees, Boards, and the Quality of Reported Earnings. *Contemporary Accounting Research*, 22, 1093-1122.
- * Vafeas, N., (2003), Length of board tenure and outside director independence, *Journal of Business Finance & Accounting* 30, 1043-1064.
- * Valminck, N. and Sarens, G. (2015), “The relationship between audit committee characteristics and financial statement quality: evidence from Belgium”, *Journal of Management and Governance*, Vol. 19 No. 1, 145-166.
- * Van der Zahn, J-L. W. M., and G. Tower. (2004). Audit committee features and earnings management: Further evidence from Singapore. *International Journal of Corporate Governance and Ethics* 1 (2/3): 210-232.
- * Velte, P. (2018). Is audit committee expertise connected with increased readability of integrated reports: Evidence from EU companies. *Problems and Perspectives in Management*, 16(2), 23–41.
- * Xie, B., Davidson, W.N., III and DaDalt, P.J. (2003), “Earnings management and corporate governance: the role of the board and the audit committee”, *Journal of Corporate Finance*, Vol. 9 No. 3, 295-316.
- * Xu, Q., Fernando, G., Tam, K., & Zhang, W. (2019). Financial report readability and audit fees: a
- * Loughran, T., and B. McDonald. (2014). Measuring readability in financial disclosures. *The Journal of Finance* 69 (4): 1643–71, <https://doi.org/10.1111/jofi.12162>.
- * Loughran, T., and B. McDonald. (2022). Measuring firm complexity. Working paper, <https://doi.org/10.2139/ssrn.3645372>.
- * Lutfi, A et al. (2022). The Influence of Audit Committee Chair Characteristics on Financial Reporting Quality, *J. Risk Financial Manag.* 15(12), <https://doi.org/10.3390/jrfm15120563>.
- * Mangena, M. and Pike, R. (2005), “The Effect of Audit Committee Shareholding, Financial Expertise and Size on Interim Financial Disclosures”, *Accounting and Business Research*, Vol.35 No.4, 327–49.
- * Menon, K., & Williams, J. (1994). The Use of Audit Committees for Monitoring. *Journal of Accounting and Public Policy*, 13, 121-139.
- * Mustafa, S.T. and Ben Youssef, N. (2010), “Audit committee financial expertise and misappropriation of assets”, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 25 No. 3, 208-225.
- * Obigbemi, I.F., Omolehinwa, E.O., Mukoro, D.O., Ben-Caleb, E. and Olusanmi, O.A. (2016), “Earnings Management and Board Structure: Evidence From Nigeria”, *SAGA Open*, Vol.6 No.3, 1-15.
- * Peterson, K. (2012). Accounting complexity, misreporting, and the consequences of misreporting, *Rev Account Stud*, 17:72–95.
- * Pollock, T. G., G. Chen, E. M. Jackson, and D. C. Hambrick, 2010, How much prestige is enough? Assessing the value of multiple types of high-status affiliates for young firms, *Journal of Business Venturing* 25(1), 6–23.
- * Reeves, M., S. Levin, T. Fink, and A. Levina. (2020). Taming complexity. *Harvard Business Review*, <https://hbr.org/2020/01/taming-complexity>.
- * Rezaee Z., O. K. Olibe, and M. George, (2003), Improving Corporate Governance: The Role of Audit Committee Disclosures, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 18, No. 6-7, 2003, 530-537.
- * Rittenberg, L. E., and R. D. Nair. (1993). Improving the effectiveness of audit committees. New Jersey, NJ US: Institute of Management Accountants.
- * Robertson, J. C., & Deakin, E. B. (1977). Corporate audit committees: survey of members’ sources of expertise. Unpublished working paper.
- * Ruiz, M, D, A & Urquiza, F, B. (2022). Does audit committee financial expertise actually improve information readability?, *Revista de Contabilidad Spanish Accounting Review*, 25 (2), 257-270.
- * Sabia, M.J. and Goodfellow, J.L. (2005), *Integrity in the Spotlight*, 2nd ed., The Canadian Institute of Chartered Accountants, Toronto.
- * Securities and Exchange Commission (SEC). 1999. Final Rule: Audit committee disclosure. Washington DC, WA US: Securities and Exchange Commission.
- * Shannon, Claude E. (1948). A Mathematical Theory of Communication. *The Bell System Technical Journal* 27: 379–422.
- * Sharma, V.D., Naiker, V & Lee, B., (2009). Determinants of audit committee meeting frequency:

- simultaneous equation approach. *Managerial Auditing Journal*, 35(3), 345-372.
- * Xu, Qiao, Guy D. Fernando, and K. Tam. (2018). Executive age and the readability of financial reports. *Advances in Accounting* 43: 70-81.
  - * Zhang, Y., Zhou, J. and Zhou, N. (2007), "Audit committee quality, auditor independence, and internal control weaknesses", *Journal of Accounting and Public Policy*, Vol. 26 No. 3, 300-27.

Accounting Knowledge & Management Auditing

Vol. 14/ No. 54/ Summer 2024

Influence of audit committee effectiveness on financial reporting complexity

Pouyan Mohammadi

Accounting Ph.d candidate, Shahid Beheshti University,

Pooyan_mohammadi@yahoo.com

Hamideh Asna Ashari

Assistant Professor of Accounting, Shahid Beheshti University,

(Corresponding Author)

h_asnaashari@sbu.ac.ir

Mohammad Hossein Safarzadeh Bandari

Assistant Professor of Accounting, Shahid Beheshti University,

m_safarzadeh@sbu.ac.ir

Abbas Raad

Assistant Professor of Industrial management, Shahid Beheshti University, a-Raad@sbu.ac.ir

Abstract

Complexity in financial reporting can hinder effective communication through financial reports between the company and its shareholders. The audit committee, as one of the most important components of corporate governance, plays a significant role in monitoring the process of preparing and understandable presentation of financial reporting. Based on this, the purpose of this study is to investigate the effectiveness of the audit committee on the complexity of financial reporting. In this regard, the information of 60 companies listed in the Tehran Stock Exchange during the period of 1392 to 1401 was tested using the Robust Least Squares (RLS) method. In order to measure the complexity of financial reporting, the number of pages of the activity report of the board of directors has been used as a measure of complexity (longer reports; more complexity). The findings of the Study showed that as the effectiveness of the audit committee includes; the size, accounting expertise, independence and experience of members increases, the complexity of financial reports decreases.

Keywords: financial reporting complexity, audit committee, audit committee effectiveness, accounting expertise of audit committee members